ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE RUTHENIAN WEEKLY
published every Thursday by
The Little Russian Nat'l Union
of America
at
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year.... $2.00 | To Europe:
half year.... 1.00 | per year..... $2.50
single copy... .05 | half year..... 1.25

СВОБОДА

УРЯДОВИЙ ОРГАН Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE L. R. NAT'L UNION OF AMERICA

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить кождого четверга
видає
„РУСКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік......... $2.00 | До Европи:
на пів року 1.00 | на рік....... $2.50
поод. число .05 | на пів року 1.25

РІК XXI. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 20-го падолиста 1913. Ч. 47. VOL. XXI. Jersey City, N. J., Thursday, November 20, 1913. N: 47.

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАНЯ ГОЛ. УРЯДУ РУСКОГО НАР. СОЮЗА В АМЕРИЦІ відбувшого ся на днях 9, 10, 11 і 12 вересня 1913 р. в місті Buffalo, N. Y.

(Дальше).

По справозданю редактора наступило справоздане завідателя „Свободи", п. А. Савки.

СПРАВОЗДАНЄ АДМ. „СВОБОДИ" ЗА ЧАС ВІД 1-го ВЕРЕСНЯ 1912 р. ДО 31-го СЕРПНЯ 1913 р.

Загальне зіставлене приходів після місяців.

РІК 1912.

(Діловодство попередного завідателя К. Кирчова).

Готівка з міс. серпня остала	674.78
Вересень	2.058.32
Жовтень, до 7-го включно	1.730.96

(Діловодство завідателя А. Савки).

Жовтень, від 8-го до 30-го	1.366.38
Падолист	6.112.76
Грудень	2.218.82

РІК 1913.

Січень	3.480.72
Лютий	2.059.01
Марець	4.557.80
Цьвітень	2.254.97
Май	2.224.37
Червень	2.452.31
Липень	2.599.44
Серпень	4.161.49
Разом	$37.952.13

ЗАГАЛЬНІ МІСЯЧНІ РОЗХОДИ.
РІК 1912.

(Діловодство попередного завідателя К. Кирчова).

Вересень	1.729.83
Жовтень, до 7-го включно	1.018.78

(Діловодство завід. А. Савки).

Жовтень, від 8-го до 30-го	1.446.02
Падолист	6.494.62
Грудень	2.351.63

РІК 1913.

Січень	3.070.54
Лютий	2.886.30
Марець	2.504.10
Цьвітень	2.044.09
Май	2.637.34
Червень	2.904.48
Липень	3.210.40
Серпень	2.999.33
Разом	$35.297.46

ЗІСТАВЛЕНЄ.

Приходи	$37.952.13
Розходи	35.297.46
З днем 31-го серпня остає	$2.654.67
На депозиті в Public Service Electric Co. находить ся	100.00
Разом	$2.754.67

СПЕЦЕФІЧНЕ ЗІСТАВЛЕНЄ ПРИХОДІВ.

Посторонна передплата на „Свободу"	1.068.46
За орган від Р. Н. Союза	19.569.30
За оголошеня братств і тов.	176.67
За оголошеня приватні бизнесові	3.543.72
За друки від Р. Н. Союза	7.551.24
За друки для братств і товариств	444.97
За друки для приватних осіб і сторін	452.20
За книжки власного і чужого накладу	429.21
Надзвичайні приходи	667.58
Позичка на машину лінотайп від Р. Н. С.	3.359.00
За часть оголошень до календаря на 1914 р.	15.00
Разом	37.277.35
Готівка з м. серпня 1912 р.	674.78
Разом приходу було	37.952.13

СПЕЦЕФІЧНЕ ЗІСТАВЛЕНЄ РОЗХОДІВ.

Офісові видатки і оплата експресів	1.094.38
Сплата капіталу і проценту Р. Н. Союзови	846.13
Асекурация, рент, опал і чищенє льокалю	2.074.75
Електрика і ґаз до осьвітлюваня і машин	440.50
Направа машин і реставроване убікацій	628.41
Кліші, шнури, фарба і т. п.	270.52
Папір на „Свободу"	3.948.25
Оплата почтова за обі „Свободи" і видатки на марки	1.235.67
Видатки на приватні і Союзові роботи, як папір, кліші, переплет і т. п.	5.023.70
За книжки власного і чужого накладу	353.78
Видатки на інвентар	6.046.83
Платня редактора, завідателя і робітників	13.334.54
Разом	35.297.46

ЗІСТАВЛЕНЄ.

Прихід	37.952.13
Розхід	35.297.46
В касі остає	2.654.67

ВАРТІСТЬ ДРУКАРНІ.

Р. Н. Союз заплатив за друкарню д. 23. липня 1908 р.	16.855.00
За машину лінотайп 5-го падолиста 1912 р.	3.359.00
За Дуплекс машину	9.850.00
За черенки на слов. „Свободу" в 1909 р.	220.57
Разом Р. Н. Союз виплатив на друкарню	30.284.57

ДОВГ ДРУКАРНІ Р. Н. СОЮЗОВИ.

Р. Н. Союз виплатив на друкарню	30.284.57
Друкарня сплатила Р. Н. С. від 1-го січня до 31-го серпня 1913 р.	400.00
Остає довг Р. Н. Союзови	29.884.57
Процепту виплачено Р. Н. С. від 1-го січня до 31-го серпня 1913 р.	446.13

Повисше зіставлене рахунків виказує, що в касі адміністрації „Свободи" остає з кінцем м. серпня 1913 р. $2.654.67. До сеї суми належалоб також зачислити суму $1785.00 виплачену друкарні Р. Н. Союзом за орган „Свобода" за м. серпень. Сеї суми не вчислено до місяця серпня, позаяк вона надійшла в міс. вересни, але властиво вона належить до приходів за серпень. Повисші дві позиції виносять разом $4.539.67.

Єслиб ми тут ще дочислили видатки виплачені на календар Р. Н. Союза на р. 1914 і довги за ріжні роботи, то повисшу суму можнаб сьміло заокруглити до $5.000.00.

Колиж звернемо увагу і на се, що адміністрація „Свободи" виплатила Р. Н. Союзови на сплату капіталу і процент від вложених на друкарню гроший, разом $846.13, та закуплено інвентар, як прим. великий мотор до Дуплекс машини і два до инших машин, дальше закуплено машину до дрібних робіт, машину до фальцованя паперу, камінний стіл, кабінет на адресар і значну скількість черенок титулових, разом за $2.687.83, то сі дві позиції дадуть нам суму $3.533.96, що враз із згаданими на початку позиціями винесе $8.533.96.

Ся сума є наглядним доказом, що друкарня, а зглядно капітал вложений в друкарню Р. Н. Союзом, приносить значний процент і коли розділимо процентово повисшу суму за час 5 літ т. є. від часу закупна Р. Н. Союзом друкарні, то окажесь, що $20.000-чний капітал приносив пересічно 16%. Кромі сего значного проценту Р. Н. Союз мав ще і ту користь з друкарні, що вона платила за винаєм льокалю, так що за протяг 2½ року Р. Н. Союз побрав від адм. „Свободи" $3.270. В инших обставинах т. є єслиб Р. Н. С. не був закупив камениці на власність, сі гроші булиб пішли в чужі руки безповоротно.

ЖЕРТВИ НА НАРОДНІ ЦІЛИ, НАДІСЛАННІ ДО РЕД. „СВОБОДИ" ЗА ЧАС ВІД 8-го ЖОВТНЯ 1912 р. ДО 31-го СЕРПНЯ 1913 р.

	Всего зібрано	Віділано до краю	Остало
На фонд „Рідна Школа" в Галичині	1837.15	1798.85	38.30
Квадратові метри на Український Город у Львові	344.90	344.90	—
На приватну українську ґімназію в Збаражи	19.50	—	19.50
На курси висшої осьвіти для Тов. „Просьвіта" у Львові	45.37	45.37	—
На ювилейний дар Іванови Франкови	52.10	—	52.10
На українсько-руську бурсу в Горлицях	133.76	133.76	—
На приватну українську ґімназію в Рогатині	100.85	90.00	10.85
На шкільно-просьвітний фонд в Америці	1.00	—	1.00
На фонд „Рідна Школа" в Америці	17.50	17.50	—
На фонд ім. М. Січинського	66.85	—	66.85
На виборчий фонд в Галичині	16.25	—	16.25
На українсько-руську бурсу в Саноці	16.11	—	16.11
Разом	$2651.34	$2430.38	$220.96

C253

По справозданях відвічального редактора „Свободи", п. О. Стеткевича і завідателя друкарні і видавництва „Свободи", п. А. Савки, наступило коротке справоздане гол. контрольної Комісії Р. Н. Союза, котре реферував о. В. Балоґ, предсідатель тоїж Комісії.

СПРАВОЗДАНЄ ГОЛ. КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ Р. Н. СОЮЗА В СПРАВІ ВИДАВНИЦТВА „СВОБОДИ".

Впов. Панове, Гол. Урядники Р. Н. Союза! Яко предсідатель гол. контрольної Комісії Р. Н. Союза в попереднім моїм справозданю заявив я, що діловодство Р. Н. Союза находить ся під кождим зглядом точне і взірцево ведене. Кажучи се, мав я на гадці „Свободу", позаяк друкарня і видавництво „Свободи" єсть власностию Р. Н. Союза. Діловодство фінансове видавництва „Свободи" єсть ведене осібно від діловодства Р. Н. Союза, щоби мати точний перегляд з приходів і розходів самого видавництва. Від 8. жовтня 1912 р. діловодство „Свободи" єсть під управою завідателя, п. А. Савки.

Від послідної XII. Гол. Конвенції Р. Н. Союза контрольна Комісія перепровадила чотири контролї над діловодством завідателя „Свободи" п. А. Савки, а то в місяцях: жовтни 1912 р., марті, липни і вересень 1913 р. Звіти зі всіх чотирох контроль були в своїм часі оголошені в „Свободі", органі Р. Н. Союза.

Як предсідатель контрольної Комісії в імени моїм і в імени других членів сеїж Комісії, пп. Й. Ялечка і С. Милинковича, заявляю, що діловодство теперішного завідателя друкарні і видавництва „Свободи", п. А. Савки, єсть проваджене точно ясно і під кождим зглядом в порядку, за що п. А. Савка заслугує на похвалу і повне довірє зі сторони Гол. Уряду Р. Н. Союза. Підчас кождої контролї контрольна Комісія переглядала підручну бібліотеку „Свободи", котра находить ся під управою відвічального редактора, п. О. Стеткевича. По кождім переглянению найдено бібліотеку „Свободи" рівнож у взірцевім порядку, за що п. О. Стеткевич яко редактор заслугує на похвалу.

По повисшім справозданю гол. контрольної Комісії Р. Н. Союза наступили дискусії над справозданями відвічального редактора „Свободи", п. О. Стеткевича і завідателя видавництва „Свободи", п. А. Савки.

По довших річевих дискусіях на внесок о. В. Балоґа, попертий п. А. Шаршоньом, ухвалено приняти справоздане відвічального редактора п. О. Стеткевича за добре.

На внесок п. Й. Ялечка, попертий пп. П. Моталом і Ів. Ґловою, ухвалено приняти справоздане завідателя друкарні і видавництва „Свободи" п. А. Савки за добре як було читане.

По принятю справоздань повисше вимінених урядників на внесок п. Й. Ялечка, попертий через пп. Ів. Ґлову і А. Гальчака, ухвалено одноголосно вотум довіря через повстанє з місць пп. О. Стеткевичови і А. Савці.

На внесок п. С. Ядловського, попертий п. Н. Ваверчаком, ухвалено приняти справоздане контрольної Комісії Р. Н. Союза за добре, а по принятю ухвалено одноголосно вотум довіря Гол. Контрольній Комісії Р. Н. Союза.

По повисших формальностях приступлено дальше до порядку денного.

На порядок денний взято справу редаґованя „Свободи" на будуче. Сю справу обговорювано дуже широко, а вкінци по довших дискусіях одноголосно ухвалено, що „Свобода", яко орган Р. Н. Союза, має бути огнищем орґанізації На внесок п. С. Ядловського, попертий пп. Й. Ялечком і М. Білик, ухвалено що відвічальний редактор „Свободи" є головним політикером орґанізації. Він має уважати пильно на рух орґанізаційний нашого народа в Америці, має строго слідити за ворогами Р. Н. Союза і против них остро виступати, а аґітувати за розвоєм Р. Н. Союза в Америці. На доповнюючий внесок о. В. Балоґа ухвалено одноголосно, що „Свобода" має бути редаґована так, щоби заняла перше місце в просьвітно-культурнім і політичнім житю нашого народа в Америці. (Дальше буде).

З ТИЖНЯ.



Панна Єлена Дінсмор Гунтінґтон, що належить до найвисших аристократичних кругів в Ню Йорку, зістала нареченою Вінсента Астора, найбогатшого молодця в Америці (його батько погиб на „Титаніку"). Страшна буря на великих американських озерах, що творять границю між Злученими Державами і Канадою, затопила богато кораблів і спричинила смерть поверх 200 людий. Сніжна заметіль лютила ся з великою силою в Клівленді і околици, наробивши богато шкоди. Панна Джесі Вілсон, дочка президента, що має одружити ся з Франком Б. Сейром у Білім Домі дня 25. падолиста с. р. Дві великі гри в копаного мяча (футбол) відбули ся дня 15. с. м.: одна Ейл-Прінстон в Ню Гейвен, Конн., а друга Дартмавт-Карлайл в Ню Йорку. Капітан Ал. Брави, найбільший американський пливак, виїхав до Кольони, що лежить при вїзді до Панамського каналу зі сторони Атлянтика, де буде пробувати переплисти сей канал з одного кінця до другого.

ПОВІДОМЛЕНЄ І ОСТОРОГА.

На послідні річнім засіданю Гол. Уряду Р. Н. Союза в Буфало, Н. Й., ухвалено, що Гол. касієр Р. Н. Союза не буде вже більше посилати осібних поквітовань до місцевих урядників відділів Р. Н. Союза на одержані від них квоти за розмети. За такі повідомленя служити будуть від тепер місячні касові звіти, публиковані за кождий раз у „Свободі"..

Остерігає ся урядників місцевих відділів Р. Н. Союза, щоби не важили ся посилати до головної каси Р. Н. С. таких чеків, які опісля бувають протестовані. Урядники, котрі в імени якогось відділу надішлють на руки гол. касієра чек, що опісля буде дотичним банком запротестований, наразять свій відділ на суспензію.

Ал. Шаршонь,
гол. кас. Р. Н. Союза.

ПРОСЬВІТНІ ВІЧА.

Peekskill, N. Y.

Просьвітне віче відбуло ся в Пікскіл, Н. Й., дня 14-го жовтня с. р.

Віче отворив предс. п. А. Астряб, який представивши нашій громаді прибувшого делеґата „Просьвітної Комісії", в коротких словах вияснив присутним ціль просьвітного віча. Відтак виголосив довгу промову делеґат. п. В. Кніґиницький. Красними словами представив п. делеґат учасникам віча, як маємо дбати про наші рідні школи, які є жерелом сили і добробуту для кождого народу. В рідних школах повинна громадити ся наша молодіж, бо науку і любов до свого треба защіпляти в серцях наших діточок вже з малку. Кожда руська мати, кождий руський батько мусять про се подбати, щоби їх діти не американізували ся, щоби відтак не встидали ся свого походженя і своїх батьків, але щоби для тих наших дітий, які уродили ся вже в Америці, то все було дороге і миле, що і нам є миле.

В той спосіб виховані наші діти стануть підвалинами для руского народа тут, в Америці. Поучив також п. делеґат і нашу молодіж, як має заховуватись при всяких забавах, коли хоче мати поважанє у чужих.

Промова делеґата п. Кніґиницького всім дуже подобала ся, та переконала всіх, що тільки в осьвіті наша будучність. Тому на зазив п. Кніґиницького сейчас засновано в нашім плейзі тов. „Просьвіту", якого задачею буде повести просьвітне діло між тутешними Русинами. До нового товариства вписало ся сейчас кільканайцять членів. На ціль „Просьвіти" жертвувало від себе тутешне братство сьв. Ап. Петра і Павла квоту $5.00. Окрім того зібрано дрібними складками $2.40, а вписового $2.00 — разом $9.40.

Дякуючи на сім місци „Просьвітній Комісії і п. Делеґатови за працю і труди, бажаємо як найкрасших успіхів їх шляхотним цілям, які зміряють до духового і матеріяльного піднесеня руського народу в Америці.

А. Астряб, предс.
І. Фецич, секр.

Dover City, Pa.

Дня 25 жовтня с. р. відбуло ся в нас просьвітне віче, на яке прибув з рамени „Просьвітної Комісії" делеґат п. Кніґиницький. Досить численно зібрані учасники віча вислухали уважно гарну промову п. делеґата та його кінцевий зазив, щоби заложити в нашім плейзі місцеве просьвітне товариство, яке після директив „Просьвітної Комісії" малоб між тутешними Русинами повести просьвітну роботу, знайшов відголос у учасників віча, що сейчас записали ся до новозаложеного товариства „Просьвіта".

Хоть віче, що до числа учасників не випало так, як ми сподівали ся, є повна надія, що користь віча буде велика. Бо ті, що мали нагоду почути з уст п. делеґата, як належить вести народнє житє між Русинами в кождім плейзі, щоби для нас самих і для нашої народної справи була з сего як найбільша користь, притягнуть до новооснованої „Просьвіти" також тих, які на вічу не були, або не могли прийти.

На тім місци дякуємо сердечно п. Кніґиницькому, що прибув до нашого далекого плейзу, щоби нас поучити і вказати дорогу, яка веде до поступу і добробуту.

Ф. Янкович, предс.
К. Волошин, секр.

ДОПИСИ.

З Perth Amboy, N. J.

Посьвяченє народного прапора.

Неділя, день 9. падолиста, великий і памятний був для громади пертамбойської. В сім дни відбуло ся велике торжество посьвяченя народного прапора Тов. „Січи", від. 155 Р. Н. С.

Точно о год. 4. попол. зачав ся в виновненій по береги місцевій церкві молебень, а по молебни посьвяченє прапора, якого довершив місцевий парох, о. Чаплинський, в сослуженю оо. Ковалицького і Лисяка. Прегарну хоругов синьо-жовтої барви розвинуло і тримало трех Січовиків. На одній стороні сеї хоругви виднів образ сьв. Михаїла ручно гафтований, на другій герб Руси.

Гарна була хвиля, коли по посьвяченю приступали куми і вбивали на памятку в держак позолочувані гвозді з написами своїх імен. Перший гвіздь вбив місцевий душпастир. За неприсутних оо. Підгорецького, Понятишина і Улицького (позаяк Преосьв. Владика якраз на сей час були в Джерзи Сіти) вбили їх гвозді другі Духовні Отці, потім пішли всі куми по черзі. По скінченю сеї церемонії промовив о. Чаплинський, а на слова: „Встань прапоре"! піднесли Січовики прапор до гори. По довершенім посьвяченю в церкві всї братства в належнім порядку, на чолї яких ішла гучна банда, а по середині їхали сьвященики і урядники в керичах, — пішли до великої балевої галї. Там представив ся очам присутних гарний вид. На 350 осіб накриті столи білими обрусами і прикрашені цьвітами і то так що кождий мав тарілку, вилки, ніж, шклянку і лямпку на вино. Кожде братство мало своє назначене місце. За хвилю подано теплу вечеру. Отці Чаплинський і Лисяк виголосили гарні патріотичні бесіди, потім промовляли делеґати братств в честь тов. „Січи". Предс. тов. „Січи", п. Іван Ваверчак подякував всім за участь в торжестві. По всіх бесідах забрав еще голос о. Чаплинський і в теплих словах просив на спомин сего торжества зложити довільні жертви на „Рідну Школу", вручивши свій дар і тацу в руки п. Николая Ваверчака, колишнього орґанізатора парохії галицької. (Зібрано і прислано на руки „Свободи" $22.77. — Ред.).

Вечер сей проминув як найгарнійше і він кождому остане на довго в памяти, бо підчас вечері йшли на переміну то бесіди, то сьпіви під батутою дякоучителя п. Івана Переговського, то музика банди.

Піднести яко гість мушу се, що Русини в Перт Амбой знайшли ся підчас вечері дуже красно і інтелїґентно.

Вечер сей справді був дуже величавий. Товариству „Січ", яке урядило так гарне торжество, безперечно належить ся честь і слава!

Дай Боже, аби всюди відбували ся такі торжества, бо се дуже причиняє ся до піднесеня нашого народу.

На другий день, як заповіло Тов. „Січ", мав відбути ся їх баль і театральне представленє.

З McKeesport, Pa.

Дня 2-го падолиста с. р. відограли члени читальні „Просьвіти" в Мікіспорт аматорське представленє „Відьми". Представленє відбуло ся в церковній гали, яку по береги виповнила місцева публика. Представленє всім дуже подобало ся, бо під кождим зглядом випало знаменито. Публика не могла налюбуватись, приглядаючи ся знаменитій грі наших аматорів. Обсада роль була така: Прокопа, чарівника, — грав п. Марущак, Данила, парубчака, — п. В. Каськів, Олену — п. М. Рерокосова, Теклю — п-на М. Давидівна, Хаїма, жида — п. С. Купецький.

Всї аматори грали дуже старанно і вірно, а вже найбільше чутя в свою грулю вложив п. Марущак, наш новий дякоучитель, якого праці і заходам належить головно приписати, що аматорський кружок взагалї дав представленє, та що се представленє випало так добре.

Всї присутні з жалем опускали галю, розходячись по скінченю представленя домів. І не дивниця, бо більше як від 3 літ не було в нас сліду товариського житя в цілій парохії, все спало сном блаженних. Народне і товариське житє тутешних Русинів було заспітилось цілком. Не було порядного хору ані в церкві, ні в читальні, а вже про инші річи навіть не згадувати. Причина сего була та, що ми не мали чоловіка, який би хотів був заняти ся хочби найменшим ділом. На щастє наша парохія в Мікіспорт дістала тепер чесного та трудолюбивого діяча в особі п. М. Марущака, який в сім році приїхав з старого краю і обняв у нас посаду дякоучителя. Не довго він у нас є, бо допера другий місяць, а вже зорґанізував аматорський кружок та виставив вже аматорське представленє, а в найблизшім часі задумує дати друге представленє.

Честь Вам за се, п. Марущак! Трудіть ся і працюйте, а всї підуть разом з Вами. Троха терпеливости, а Ваша праця увінчаєть ся як найкрасшими успіхами. Початки всюди трудні, тож і Ви не зражуйте ся, бо всї люди в нас за Вами, як один муж і охотно з Вами будуть трудити ся.

Отже найкрасша подяка за злагодженє гарного представленя належить ся в першій мірі п. Марущакови а відтак всім аматоркам і аматорам, які не жалували праці ні труду, щоби взяту на себе задачу виконати як найлїпше.

Горніть ся всї, Братя-Русини, до своєї читальні та щиро працюйте разом, щоби і ми мали користь, та й инші люди довідались, що руський нарід жиє на чужині своїм питомим житєм та всім, що його рідне, вміє дорожити.

Парохіянин.

З Rochester, N. Y.

Богато кождий з нас начитав ся в ґазетах, якою бідою і нуждою прибитий в сім році наш старий край. Не досить на тім, що воєнні приготованя через довгі місяці спричинили в Галичині господарський занепад, страшне нещасте повени того літа знищило цілком весь добуток руських селян. Голод і нужда заглядають в очи нашим братям в краю, та цілий ряд літ треба буде великої праці, щоби наш руський нарід в Галичині підніс ся з сего економічного занепаду, в якім в наслідок елементарних нещасть тепер знаходить ся.

Тяжко було нашому народови давнійше, за лїпших часів, бороти ся за свої права та підтримувати своїми жертвами наші культурні народні інституції, а щож допервa в сім році? Головно нашим приватним школам, приватним руським ґімназіям, на які Русини стільки покладають надії — грозить упадок, бо нарід, хоч як жертволюбивий, не буде в силї їх піддержати. Тому в так важній хвилї прийшла черга на нас, американських Русинів. Ми, що тут за океаном знаходимо ся в лїпших матеріяльних відносинах, повинні тепер прийти з помочию нашим Братям в старім краю, ми повинні ратувати своїми жертвами руські приватні школи в Галичині. Покажім, Братя і Сестри, що розуміємо нашу загальну народну справу та складаймо жертви на „Рідну Школу" в Галичині, бо колиб ми сего не зробили в часі, коли старий край має право на нас числити, виставили би ми собі найгірше сьвідоцтво незрозуміня народної справи і некультурности.

Сеж нам не тяжко зробити! Нехай кождий сьвідомий Русин і кожда Русинка в Америці оподаткують ся хочби одноразовим датком, прим. 10 цнт. на ту ціль, а легко зложимо потрібну квоту, щоби вратувати народні приватні школи від грозячого упадку.

В кождім братстві, в кождім руськім товаристві, в кождім плейзі, де живуть Русини, повинні позавязувати ся із сьвідомих людий комітети, які заняли би ся сею одноразовою надзвичайною складкою на цїли „Рідної Школи" в Галичині. В сей спосіб сповнить американська Русь свій сьвятий народний обовязок!

В. Луцишин.

З Brooklyn, N. Y.

Немалими ділами на народній ниві відзначили ся Русини міста Бруклина в послїдних кількох місяцях. В обох частях сього величезного міста розпочали наші робітники справдішну просьвітну працю. Відчуваючи конечність просьвіти, якою можна би осьвідомити наших поселенців, вони помимо недостачі часу закладають просьвітні товариства і всюди заохочують своїх несьвідомих братів до науки і самоосьвідомленя.

Найбільшими заслугами на просьвітній ниві відзначились в першій части міста (секції Вілямсбурґ) пп. С. Бемко, А. Литвин і І. Шиманський. Без огляду на всї підлі кирниї деяких самолюбних одиниць, вони пішли вперед зі своїми гарними плянами. За їх стараньем зістало основане тов. „Просьвіта", в котрім тепер знаходить опіку около пятьдесять і кілька родин, обезпечених на будуче. Заходами названих в горі добродіїв, подиблемо майже в кождого Русина-робітника якусь просьвітну часопись або книжку.

В другій части міста (секція Ґрінпойнт), в котрій проживають також сотки наших Русинів, від довшого часу велась боротьба о заложенє просьвітного товариства. Стара шайка „вівчарів" в овечій шкірі, котра від кількох років їла, пила і сьпівала „Мир вам братя", була причиною зневохоченя наших робітників до зорґанізованя просьвітного товариства. Однак у всьому кінець буває; прийшов і їм... Завдяки кільком сьвідомійшим Русинам тої місцевости, а то пп. І. Жуковському, Л. Гнївчинському і І. Петерейкови, вдало ся прогнати ту шайку до Ню Йорку, і заложити чисто просьвітне товариство „Нове Житє". Розуміеть ся, що се було для робітників тої місцевости великою втіхою, коли позбулись тих „добродіїв" від пива і вина, а на їх місце дістали просьвітну орґанізацію і обезпеку для себе і своєї родини на будучність.

Томуж кождий Русин-Українець повинен належати до обох тих новозаложених товариств. Кождий Русин, котрий відчуває любов до свойого народу, повинен сїяти поміж своїх братів зерно просьвіти, якого вони не мали ще нагоди зазнати, а за се він може надїятись народньої заплати.

А. Пашук.

ПРО БУДУЧНІСТЬ УКРАЇНИ.

Послїдними часами чим раз більше інтересує ся українськими справами анґлїйська преса; сьвідчать про се статї по ріжних журналах і часописях, які появляють ся час від часу. Саме тепер помістив анґлїйський журналїст із славянським назвищем, Гафалович (Raffalovich), статю „Про будучність України" в полїтичнім журналї The New Age (Нова Доба). Статя ся є головно інформацийна як і всї инші друковані до тепер в анґлїйських журналах, бо в Анґлїї саме слово „Україна" було незнане до недавна, і що лише тепер починає там набирати розголосу українська справа.

Всї анґлїйські поважні журнали були і тепер є під сильним впливом російським; вони інформовані про Росію й Україну російськими націоналїстами через Russian Review, журнал виданий в Лїверпулю в анґлїйській мові і присьвячений російським справам.

Автор написав сю статю з приводу оголошеного законопроекту епископом Ніконом „Про українські школи і товариства", який звісний читачам „Свободи". Подавши в скороченю зміст законопроекту епископа Нікона, автор звертає ся до тих анґлїйських журналїстів як Birkbeck і Nevill Forbes, які поінформовані про Україну і її народ ложно російськими націоналїстами, писали за ними, що Українці не є ніяким народом, їх мова є лише місцевим діялектом, а їх доманя інтриґами Єзуїтів. — От маєте ще один факт, пацове журналїсти, коли Вам не було досить признаня Петербурської Академії Наук — пише автор, а чейже еп. Ніконови не мож закинути, що він єзуїтський інтриґант. Коментуючи зміст законопроекту, автор не хоче вірити в щирість російського полїтика, бо так учить його історичний досьвід, і добачує в нім хитруньску полїтику російського правительства, яке не може рівночасно забратись на добре до ассиміляцийної роботи Фінляндців, Поляків і Українців, тому стараєсь чим небудь заспокоювати одних, а звернутись цїлою силою проти других, а по здавленю сих послїдних повторить ся та сама історія й на передних, заспокоєних малими окрушинами. Не треба нам сподїватись, що Україна скористає що-небудь із сього законопроекту, колиб він навіть і став законом, про те мож поважно сумнївати ся, коли лише Росія упорядкуєсь з Фінляндцями і Поляками — виводить дальше автор.

По перегляді законопроекту автор звертає увагу на просьвітну роботу серед Українців в Австрії і Росії, яку ведуть укр. приватні товариства „Просьвіти", і яким вдалось зробити богато й на російській Україні, хоча на кождім кроці переслїдують їх власти, не дають дозволу на орґанїзованє філїй, а то й замикають зорґанїзовані вже. Дальше про заходи й здобутки австрійських Українців пише автор:

„Справді й австрійські Українці не можуть покищо повеличатись надто великими здобутками, хоча їх так не переслїдують. Та їх неудачу треба приписати ворожому відношеню до них Поляків, які здобули собі силу й вплив більші як їм належить ся в пропорції до їх числа. Однак, серед тих обставин мож поґратулювати австрійським Українцям за їх працю й здобутки на полях науковім, просьвітнім і економічнім."

Потім йде мова про „Наукове Товариство ім. Шевченка" і його великі задачі, про „Український Національний Музей," заложений Митрополитом А. Шептицьким, та про читальні й популярну лїтературу товариства „Просьвіти". Про шкільні відносини пише автор так:

„Через послїдних пару лїт основували Українцї много середних приватних шкіл, які удержують добровільними датками, збираними навіть поміж найбіднїйшими селянами. Вони були приневолені вибрати такий спосіб і основувати приватні школи, бо галицький сойм, який ще й тепер є в руках Поляків, відмовив Українцям достаточного числа сер. і висших шкіл, які їм правно належать ся. Коли Поляки мають яких 50 середних шкіл на державнім коштї, то Українці мають їх лише 7 — хоча в Галичині є майже таке саме число Українців як і Поляків. Причина ся в тім, що „держава се Поляки". Та се скоро минаєть ся".

Шкода дуже, що автор не знав добре, як представляєсь шкільна статистика середних і висших шкіл в Галичині бо тоді не стояла-б вона в нього 50 до 7, а се найлїпше показало би чужинцям, як галицьке правительство трактує Українців.

Статю автор кінчить з вірою, що молодіж вихована в приватних школах дасть лїпших козаків до завтрішних полїтичних боротьб, і не треба нам, каже, сумнїватись по чиїй стороні буде побіда.".

ПРОСЬВІТНІ ЗБОРИ

присутности відпоручника Просьвітної Комісії Р. Н. С., п. Вол. Кнїгиницького, відбудуть ся в слїдуючім місяци в отсих місцевостях.

Падолист:

22-го в Сайксвіл, Па.
26-го в Шефілд, Па.
30-го в Бутлер, Па.

Грудень:

2-го в Лїчбурґ, Па.
4-го в Ню Кенсінґтон, Па.
6-го в Аллеґені, Па.
7-го в Пітсбурґ, Па.
8-го в Еморідж, Па.
9-го в Мікісракс, Па.
11-го в Карнеґі, Па.
13-го в Савт Дукейн, Па.
14-го в Мікіспорт, Па.
16-го в Ірвін, Па.
18-го в Дженет, Па.
20-го в Ганнаставн, Па.
21-го в Ню Александрія, Па.
23-го в Брадсвіл, Па.
25-го в Вітней, Па.
26-го в Травґер, Па.
27-го в Калумет, Па.
28-го в Лейтроб, Па.
29-го в Дерри, Па.
30-го в Скатдейл, Па.

ПРОСЬВІТНІ ЗБОРИ

в присутности відпоручника Просьвітної Комісії Р. Н. С., п. А. Андрейка, відбудуть ся в слідуючім місяци в отсих місцевостях.

Падолист:

22-го в Стактон, Па.
23-го в Гейзелтон, Па.
25-го в Бервік, Па.
26-го в Ґлен Лайон, Па.
27-го в Алден Стейшен, Па.
29-го в Рон, Па.
30-го в Вілксбері, Па.

Грудень:

2-го в Ешлей, Па.
4-го в Авока, Па.
6-го в Кінґстон, Па.
7-го в Плимавт, Па.
8-го в Плейнс, Па.
10-го в Едвардсвіл, Па.
11-го в Лузерн, Па.
13-го в Олд Фордж, Па.
14-го в Скрентон, Па.
15-го в Тейлор, Па.
17-го в Донмор, Па.
18-го в Діксон Сіти, Па.
20-го в Джесуп, Па.
21-го в Олифант, Па.

КАЛЄНДАР.

ПАДОЛИСТ.

Н. ст.	Дні	Руські сьвята
20	Четвер	Єронима, Лаз.
21	Пятн.	Михаїла Арх.
22	Субота	Онисифора
23	Неділя	23. Ераста, Орес.
24	Понод.	Міни, Віктора
25	Вівтор.	† Йосафата
26	Середа	† Івана Злат.

НОВИНКИ.

З Америки.

— Революція в Мексико. Вісти з Мексико невеселі. Делегатам Злучених Держав не удало ся доси помирити провідників обох воюючих партій: Гуерти і конституціоналістів. Послідні вісти, які надійшли з поля борби, виключають можливість мирного полагодженя і привернення супокою в Мексико.

Генерал Віля на чолі війська конст. партії здобув по кровавій борбі місто Хуарез, беручи в полон богато війська, офіцирів і урядників Гуерти. На охотників, офіцирів і урядників видав генерал Віля засуд смерти. Розстріляне відбуло ся на цвинтари в Хуарез. Засуджені на смерть станули над сьвіжо для них викопаними гробами. Одна сальва — і тіла сказаних покотили ся до гробів. Генерал обіцяв помилувати лише простих жовнірів.

Англійські і французькі посли візвали підданих своїх держав, щоби схоронили ся з своїми родинами до більших міст, а по можности виїхали зовсім з краю. Положенє чужинців в місті Мексико дуже грізне. Війська конституціоналістів приступають до облоги міста. Получене зелізниче перерване; чужинці здані на ласку і неласку Мексиканців.

У Вашінґтоні не тратять еще надії, що справи в Мексико дадуть ся еще в мирний спосіб полагодити. На кождий случай Злучені Держави є приготовані в разі потреби ужити сили, щоби положити конець братоубійчій борбі і завести мир в сусідній державі.

— Мясо не буде дешевше. Конґрес Злучених Держав ухвалив недавно нову цлову тарифу, яка звільняє від цлової оплати в інтересі широких мас людности, ввожені до Америки продукти поживи з чужих країв. По введеню нової тарифи почали торговці мяса спроваджувати до Злучених Держав в великій скількости мясо з Канади і Арґентини. Се не подобало ся великим капіталістам, які доси мають цілу торговлю мясом в своїх руках та після вподоби установляють ціну мяса, очевидно таку, щоби тягнути для себе як найбільші зиски. Сими днями зїхали ся члени мясового тросту, щоби нарадити ся, як їм треба поборювати конкуренцію мяса з Арґентини і Канади. І знайшли спосіб. Ухвалили, що під ніяким зглядом не можуть допустити до зниженя ціни мяса в Злучених Державах і в тій ціли мають закуплювати від головних доставців мяса в Канаді і Арґентині всі запаси мяса, призначеного на вивіз. З тих закуплених запасів тільки найконечнійшу часть спроваджувати до Америки, щоби не обнизити теперішних цін, а решту вивезуть до Европи або знищать, коли зайде потреба сего. Такий проєкт подав президент мясового тросту, Оґден Армур, а всї члени тросту на него сейчас згодили ся.

— Засуд по причині страйкових заворушень в Ванкувер. Перед двома тижнями видав судія Гові у Ванкувер, Б. К., кільканайцять засудів на майнерів, що брали участь в послідних страйкових заворушенях. І так 5 обжалованих дістало два роки криміналу; між тими послідними находять ся президент і віцепрезидент місцевої робітничої юнії. 23 обжалованих одержали знова по році арешту і по сто долярів грошевої кари; одинайцять обжалованих одержали по три місяці арешту і по 50 долярів грошевої кари. Взагалі, між місцевими робітниками панує ще велике огірчене і несупокій.

— Цікава статистика. Після офіціяльних звітів згинуло в Злучених Державах в 1912 р. 123.248 осіб неприродною смертию, і так: 17.052 поповнило самовбийство. 87.241 згинуло в наслідок нещасливих випадків. 7.542 замордовано, а з 11.413 случаях не стверджено причини смерти.

— Зріст канадійської торговлі. Канадійська торговля з дня на день зростає. І так у вересни с. р. загальний оборот канадійської торговлі виносив $95.-665.000, підчас коли у 1912 виносив він лиш 87.606.000 долярів. Загальний оборот канадійської торговлі за перший пів рік теперішного фіскального року, що скінчив ся 30 вересня, виносить поважну суму, бо 551.987.000 долярів, підчас коли такий оборот минулого року у тім самім часї виносив 506.265.000 долярів. Се означає, що надвишка у сім півроці виносить 45.713.000 долярів.

— Буря на озері Супіріор. З кінцем минувшого тижня повстала велика буря на озері Супіріор, яка унеможливила плавбу та примеволила всї народлави схоронити ся до портів. Вихор дув зі скоростию 66 миль на годину. Рівночасно упав великий сніг, який покрив береги озера на 18 цалів грубою верствою.

— Аматори чужого добра. Джан Кеннеди, 31 літ, і Тома Мойлен, 21 літ, оба з Джерзи Сіти, зайшли вечером 14. с. м. до сальону Френка Маєра і украли кеш реджістер, що важив поверх 150 фунтів. Окрадений властитель дав знати про свою шкоду на поліцію, а поліція зловила обох злодіїв в хвилі, коли переходили одною улицею, двигаючи на плечах згадану контрольну касу. Судія О'Бріен зажадав від приловлених пташків по $1.000.00 поруки і відложив справу до засїданя лави присяглих судіїв.

— Небезпечна забава. Гурток дітий в Ню Йорку устроїв собі на улиці забаву в Індіянів і кавбоїв. „Кавбої" зловили одного „Індіянина". 4-літного Френка Каненковича, і повісили його на одній жердці. Дитину сейчас відрізано і відвезено до шпиталю, де при помочи лікарів вона прийшла була на якийсь час до сьвідомости, але небавом номерла на руках матери.

— Оба жартували. В Потсвіл, Па., мешкає двох сусідів. Одному з них, Оцелюсови, украдено одної ночи 26 курок і 6 качок. Коли він рано увійшов до курника, зауважив крадіж, рівночасно однак найшов на земли мошонку, в якій находило ся 250 дол. гроший і поквітоване на заплачений податок, з якого довідав ся, що злодієм його курий і качок був не хто другий, а його сусід. Коли знов сусід довідав ся, що Оцелюс знайшов його гроші, зажадав їх звороту, кажучи, що ціла справа з крадежию є собі тільки звичайний жарт. Оцелюс однакож не хоче віддати гроший, говорячи, що гроші затримає для себе також для жарту. Оба віддали тепер справу судови, скаржучи себе, один за затримане найдених гроший, а другий за крадіж курий.

— Батько 51 дітий. Індіянин В. Робертс з Тульзи, Окля., має не більше ні менше а 51 дітий. Має він імовірно найчисленнійшу родину не тільки в стейті, але може в цілім сьвіті. Перший раз оженив ся він в р. 1867 і мав з першою жінкою 19 дітий. По її смерти мав еще кілька жінок, які видали йому на сьвіт 33 дітий. Найцікавійше, що всї діти жиють.

— Похоронила живцем свою дитину. Поліція міста Ютіка, Н. Й., арештувала Емілію Аніоль під закидом убійства дитини. Арештована зізнала, що вона породила неслюбну дитину на сходах одного дому, опісля занесла її на місце, де зсипувала попіл і в тім попелї запорпала жиюче немовлятко.

Гуерта і Каранца, головні особи в мексиканській ворохобні.



Від часу, коли мексиканська ситуація стала ся колькою в боцї вуйка Сема, себто по замордованю Мадера, дві особи вибили ся на верх по тім боцї Ріо Ґранде. Гуерта, як тимчасовий президент републики, вже від самого початку не знайшов признаня з боку адміністрациї Вілсона. Хоч инші держави узнали Гуерту головою Мексику, то уряд Злучених Держав сего не зробив і зажадав уступленя Гуерти, уважаючи його вибір неконституційним. Коли американський амбасадор, Генрик Лейн Вілсон, опустив своє місце, воно лишило ся необсаджене, як доказ цілому сьвітови, що Злучені Держави не узнали офіціяльно Гуерти. Через своїх відпоручників, Лінда і О'Шафнессого, старав ся президент Вілсон наклонити Гуерту до резиґнациї з занятого ним неправного уряду, але він сему опирав ся. Другою такою важною фіґурою в Мексику є ґенерал Венустіяно Каранца, провідник тих ребелянтів, що суть противні Гуерті і називають себе конституціоналїстами. Каранца був вірним приятелем замордованого Мадера і поборює Гуерту від тодї, коли він опинив ся на президіяльнім стільци. Гуерта є представлений на нашім образку в горі, а Каранца (на него вказує стрілка) враз із деякими своїми обозовими товаришами — в долинї.

Зі старого краю.

— Перша українська ґімназія ім. Тараса Шевченка. Кружок українського педаґоґічного товариства ім. Тараса Шевченка в Городенцї звернув ся письмом з 13. жовтня с. р. до шкільної краєвої ради, що з огляду на ювилейний рік поета хоче звеличати память поета, називаючи його іменем ґімназію. Проте просив, щоби ц. к. шкільна краєва рада приняла до відома зміну назви: „Руська приватна ґімназія в Городенцї" на: „Українська приватна ґімназія ім. Тараса Шевченка в Городенцї". Ц. к. шкільна кр. рада згодила ся письмом з 26. жовтня с. р. ч. 19065 на пропоновану зміну назви ґімназії. (При сїй нагоді варта зазначити, що патроном сеї ґімназії є сьв. Теодозій Печерський, якого память сьвяткує церков 16. мая).

— Новий угорський епископ. Король підписав уже декрет іменованя нового епископа для пряшівської дієцезії, що буде незабаром вже опублїковане. Через се виступає з тихої атмосфери дуже симпатична особа молодого руського сьвященика в особі д-ра Стефана Новака, який родив ся 1879 року в Дубрівках, комітата Земплин; має він щойно 34 літ віку. Своє іменоване завдячує молодий достойник не иншому ділу, як своїй глибокій учености. Богословіє покінчив в Острихолмі та Відни, в заведеню Пазманеум. По висьвяченю іменував його пок. епископ Фірцак надзирателем студій в богословській школї в Унґварі, відки молодий учений, знавець шести европейських мов, поїхав на запрошене амбасадора, ґрафа Моріца Палфія, до Риму, щоб виховувати його діти. Ізза приязни амбасадора стояв о. д-р Новак в Римі в постійних зносинах з міродатними кругами церковними, які скоро допомогли амбітному ученому для осягненя такої почести. Він говорить знаменито і по українськи. Пряшівська дієцезія, що по смерти Івана Валія стояла майже три роки без провідника, а також і всї угорські Русини чекають з довірєм на вислїди ревучости й таланту нового епископа.

— Нещасна пригода емігрантів. В неділю 26. м. м. приїхали до Львова 4 емігранти, що мали їхати до Америки. Лише один з них мав корабельну карту і лиш він поїхав того самого дня дальше. Трох инших забрав агент товариства „Гамбурґ-Америка" до бюра, де вони мали заночувати. Щоби їх не переловило инше бюро, замкнув їх сей агент в кімнатї сего бюра. Перед тим, нїм полягали спати, емігранти погасили сьвітло. Сьвітло було ґазове, то треба було позакручувати курки, щоби ґаз не втікав. Емігранти сего не знали. Погасили сьвітло так, як в нафтових лямпах і полягали на підлогу спати. На другий день знайшли їх всіх трех неживих. Були се: Березяк і його син Гнат з Костенева, повіт Перемишляни і Василь Креховський з Чернева, пов. Рогатин.

— Шкільний інспектор — хабарник. Саме під конець наміснокованя д-ра Бобжинського засуспендовано ряшівського шкільного інспектора повітового д-ра Кароля Фалькевича за систематичне хабарництво. На його хабарництва, які покривав боротьбою проти „радикалїзму" серед українського учительства, вказували ми цїлими роками, та д-рови Фалькевичеви, доки був в східно-галицьких повітах, все уходило гладко, з уваги на заслуги, пороблені коло „ународовеня" школи. Також навіть тодї, як його суспендовано вже в Ряшеві, озвали ся голоси, що він паде жертвою інтриґи. Тай сам п. Фалькевич бомбардував редакції спростованями, в яких „доказував" безосновність роблених закидів. Та ось в справу замішав ся суд та арештовано д-ра Фалькевича і його спільників: учителя жидівської релїґії Векера-Гаса й дрогобицького купця Зусмана. По переведеню слїдства всїх трех випущено на вільну стопу і ось по кількох відкладанях відбула ся рішаюча розправа. Д-рови Фалькевичеви закинено головно бране хабарів від учителів у Ряшівщинї при обсаджуваню посад та при переношуваню; в тих „трансакціях" були посередниками згадані вже Зусман і Векер-Гас. По переведеній розправі видав трибунал присуд, яким засуджено Фалькевича на три тижні арешту, Векера Гаса на два місяції, а Зусмана на три місяці арешту.

— Велика пожежа в Станиславові. В ночи з пятниці на суботу минувшого тижня вибухла в Станиславові з незвісної причини велика пожежа. Огонь вибух в одцім з приватних домів при Караїтській улиці і в короткім часї мимо помочи згоріло до 20 домів, в яких мешкали лише самі Караїти. Між иншим згоріла дуже стара та славна караїтська сьвятиня, з котрої одначе удало ся виратувати старинні памятки.

— Страшний вчинок 15-лїтного хлопця. Минувшого місяця став ся в місті Снятинї, в Галичинї, страшний, прямо неймовірний випадок. 15-лїтний хлопець, Василь Равлюк, замордував 10-лїтнього сина Томащука в тій цїли, щоби забрати його одежину. Равлюк, буцїм бавлячись з малим Томащуком, повалив його на землю і дусив за горло доти, доки своєї жертви не задусив на смерть. Щоби бути певнійшим смерти хлопчини, пробив ще його ножем, а опісля стягнув з него одежину, а тіло вкинув до ріки при помочи свого молодшого брата. Обох хлопців арештовано і затримано в арешті. Батько сих хлопців, Равлюк, відсидів рівнож за убійство 28 лїт у вязниці.

— Смерть наслідком пораженя електричною струєю. Ученик II. кляси ґімн. української ґімназії в Перемишли, Дмитришин, вибрав ся з двома товаришами на прохід до Бакончиць. По дорозї прийшла йому охота засьвітити одну з електричних лямп, які є біля зелїзничого шляху. При помочи товаришів видрапав ся на стовп і вчепив ся руками за провід. В сїй хвили електрична струя убила хлопця, а тіло в страшних судорогах упало на землю. Прикликана ратункова станція не могла дати ніякої помочи, бо смерть наступила безпроволочно.

— Має злість до Жидів. На жидівський новий рік, коли перемиські Жиди юрбами стояли над берегом Сяну і молили ся, вїхав між них ґальопом господар Йосиф Побут своєю фірою, та дишлем потурбував кількох Жидів а також і самому рабінови дещо дісталось. Жидівська товпа кинула ся на Побута і була би його злїнчувала, якби не поліція. На поліційній інспекції заявив спокійно дотепний господар, що тому вїхав між Жидів, бо „має на них злість".

— Боротьба дика з потягом. Перед кількома тижнями лучила ся в Галичинї недалеко Нового Санча досить сьмішна подія. — До Грибова їхав тягаровий потяг і спіткав на торі бика, що вирвав ся з рук селянам, які провадили його на ярмарок до Грибова. Віл, побачивши на дорозї машину від потягу, став з нею до борби і почав з цілої сили валити рогами в машину. Машиніст затримав потяг, думаючи, що дурний віл уступить ся, бачучи однак, що се не помагає, пустив пару і змусив розюшеного вола усунути ся з дороги; по хвили однак віл припустив знов штурм до машини і аж працюючим недалеко робітникам удало ся його стягнути з трекн. В наслїдок сеї пригоди потяг опізнив ся 15 мінут. Начальник станції в Грибові казав упертого вола „заарештувати" і відпровадити до маґістрату, де по него має зголосити ся властитель.

З широкого сьвіта.

— Вибори в Італії. Дня 25-го жовтня с. р. відбули ся в цілій Італії загальні вибори до палати послів. Голосовано на 508 послів. Число кандидатів виносило майже 1300. З бувших послів не кандидувало 60. В 46 округах не було контркандидатів. В деяких округах ставало по 7 кандидатів. Пороблено всякі можливі заходи, щоби оберегти тайність голосованя. Підчас виборів загалом не було заворушеня, тільки в Руво підчас боротьби сторонників двох партій вбито одного 14-лїтного хлопця. Вибрано 72-ох міністерських кандидатів, 8-ох членів конституційної опозиції, 3-ох радикалів, 3-ох католиків, 5-ох републикан, 11-ох офіціяльних соціялїстів, 6-ох реформованих соціялїстів, а у 18-ох округах прийде до тіснійшого вибору. Бувшого міністра просьвіти Назія, котрого недавно суд засудив, вибрано в двох округах. Між вибраними є: премієр міністрів Джолїтті, бувший міністер Сонніно і кількох инших членів міністеріяльного кабінету.

— Щасливе місточко. Є в Ернонї місто, яке не побирає від своїх горожан ніяких міських податків, платить за них державні податки, що більше, виплачує ще кождому горожанинови річну ренту в квоті 400 марок. Се місто, то Клінґенбурґ над Реном. Всї видатки міста покривають доходи з копальнї глинки, яка належить до міста і приносить річно 400.-000 марок. Глинка з сеї копальнї є найлїпша на сьвіті, отже все має певний збут. Кождий горожанин має право домагати ся занятя в сїй копальнї. Що 14 днів є виплата і сьвято. Що сьвята одержує кождий горожанин пять марок. Природна річ, що не легкою річию є дістати в сїм щасливім місті право горожаньства.

"SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY.

Published by The Little Russian Nat'l Union of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.
Single copy: 5 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Оплачувати ґазету треба все з гори.

Гроші треба посилати в реджестрованім листі, або через експресовий або почтовий мони ордер. Мони ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годне гроший дістати.

Дописи просить ся писати лишень на одній сторінці картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

За всі оголошеня (адвертайзменти), поміщені в „Свободі", Редакція не відповідає.

Проповідь епископа в Джерзи Сіти, Н. Дж.

Дня 8-го с. м., в день сьв. Димитрія, прибув був до Джерзи Сіти епископ Ортинський на церковну місію. Говорив до народа три проповіди: одну на вечірни в суботу, другу на Службі Божій в неділю, а третю на вечірни в неділю. Позаяк князь нашої церкви говорив майже виключно на теми сьвітські, про теперішню ситуацію на американській Руси, про наші запомогові орґанізації, про нашу просьвіту, про повинности почитаня духовеньства вірними і т. п., то ми уважаємо собі за обовязок подати тут коротенький зміст сих епископських наук, щоби наші читачі знали, як наша церковна найвисша власть споминає тут своє післанництво супроти повіреного собі народа.

Наш епископ говорить дуже гарно і дуже переконуючо. Хто хоч раз чує його проповідь, мусить признати, що він уміє до хлопа говорити... До того епископ любує ся у своїх проповідях і говорить довго, нераз цілими годинами. Нарід слухає, слухає і не може насухати ся та надивувати ся. Але бо й варта було послухати того, що говорив епископ на сих місійних пауках в Джерзи Сіти.

Говорив між иншим про фарисеїв, а властиво порівнував фарисеїв старинних із фарисеями теперішними. Фарисеї теперішні, є для народа далеко більше небезпечні від фарисеїв старинних. Вони ті новочасні фарисеї своїми бесідами, своїми книжками і ґазетами ганить віру греко-католицьку, ганять духовеньство виводять народови віру, а натомість вщіплюють йому безвіре, зіпсуте, гниль. Таж то фарисеї нищили також і місцеву руську церкву при Greene ул., ту саму церкву, в котрій тепер голосить слово Боже руський епископ до вірного гр.-кат. народа в Джерзи Сіти. Джерзисітські фарисеї були причиною, що вірні греко-католики мусїли скитатись по чужих церквах. Вони враз із своїм душпастирем терпіли всякі неприминости і наруги, а фарисеї за той час розбивали колодки на церковних брамах. Вертаючи до загальної теми, епископ переконував своїх слухачів, що фарисеї іменували себе неправно проводирами народа і т. п., як ось від пятьки, розпусти і инших скверних пороків. Тих неґідних учителів народа назвав Кир Сотер своїми ворогами і заповів прилюдно, що від нині стане з ними до отвертого бою, бо має тепер у своїх руках власть і силу.

Згадавши коротенько про сьв. Димитрія і про сьв. Нестора, що побороли великого поганського силача Лия, перейшов золотоустий проповідник на свою власну особу, на свої власні пятилітні терпіня. Через цілих пять літ терпів наш епископ від своїх і чужих, терпів за свою греко-католицьку віру. Та Господь Бог вислухав його вірні молитви і допоміг йому в шестім році терпіня здобути повну власть для своєї гр.-кат. церкви. Аж тепер на запущеній церковній ниві в Америці зачнеть ся властива робота для добра гр.-кат. віри і для добра руського народа. В часї свого пятилїтного терпіня закупив епископ аж пять домів і заложив у тих домах сиротинець, школу для сьвящеників і школу для дякоучителів. Під його рукою є вже щось 19 сестриць, котрі тепер самі учать ся, а відтак зачнуть учити бідні сироти по руськи і по анґлійськи. Заложив також дуже красну асекураційну орґанізацію для руського гр.-кат. народа, так зване „Провидіне". Правда, що тут вже є така одна орґанізація — Руський Народний Союз, але вона є народна, а не церковна. Руський Народний Союз, се дуже гарна орґанізація і хто може до неї належати, нехай належить — він сам тїшить ся, що така народна орґанізація в Америцї істнує. Так щож, брате і сестро, коли та орґанізація викинула з своїх статутів дотичний гр.-кат. параґраф і днесь приймає до себе всїх Русинів без огляду на віру, значить — там може тепер вступати Русин, Поляк, Італієць, Айриш, Жид, щоби лише був Русином. І до чого воно може прийти? Га! може прийти до того, що по якімсь часї Жиди можуть взяти верх в Руськім Народнім Союзї, а де тогди подїють ся греко-католики? А гадаєш може, брате і сестро, що се не можливе?... Таж днесь маємо вже щось з 10 Жидів-Русинів в Канадї! А той Руський Народний Союз має вже нинї в однім місцевім відділї предсїдателем Поляка! Або возьмім для прикладу таке „Соєдиненіє". „Соєдиненіє" се нїби греко-католицька орґанізація, але має в собі шість тисяч шизматиків! „Нїм я приїхав тут до вас — говорив епископ — я був передтим в Рочестер і там стало ся таке: там мають наші Русини церковцю, але малу, так що не можуть в нїй помістити ся. І вірні греко-католики умовили ся межи собою давати час від часу концерти на дохід церкви. Та коли пару тижнів тому давали такий концерт, місцевий відділ Р. Н. Союза в Рочестер, Н. Й., прийшов на той концерт і ревом, свистом, гуканєм розбив концерт! І знаєте, що стало ся? Я, прийшовши там, зганьбив тих некультурних людий, збештав, а невдоволенї з їх поведеня вірні заложили собі сейчас відділ „Провидїня" і сей відділ тепер дуже красно розвиває ся". — По укінченю сеї історії епископ звернув ся з таким апелем до управи нашої орґанізації: „Єсли тут є присутний хтонебудь з головних урядників Р. Н. Союза, нехай се прийме до відома і нехай скартає рочестерський відділ!"

„Отжеж видиш, сину, — говорив далї епископ — чому я заложив „Провидїнє". Я зачуваю, що за се менї хочуть виповісти борбу, а чого? Чиж мало тут в Америцї нашого народу незорґанізованого? Таж з тих незорґанізованих людий можна би ще заложити що найменше три величезні орґанізації! От в Філядельфії є один Русин, п. Мусяла — добрий патріот. Він ходить ніч і день і орґанїзує Русинів, Поляків і других до чужої орґанізації; та чиж я можу бачити в тім що злого?"

Відтак перейшов епископ на иншу тему і став остерігати людий, щоб не читали таких ґазет котрі провадять борбу проти віри або проти духовеньства. „Брате і ти сестро! — мовив епископ. — Заки забереш ся до читаня ґазети, подиви ся наперед, чи нема у нїй що злого. Як нема, то читай, а як знайдеш щось невідповідного — кинь її від себе! Ґазета повинна бути просьвічаюча, повинна писати про науку, про зьвізди і т. п., а не вести борбу проти свого брата, проти своєї віри, проти свого сьвященьства. Як маєш до свого сьвященика який жаль, піди до него і скажи йому се в чотири очи; як се не поможе, возьми з собою одного сьвідка; як і се не поможе, представ свою справу висшій духовній власти; а як і се послїдне не поможе, то відверни ся від него і йди своєю дорогою. Цїсар Константин мав такий респект перед сьвященьством, що коли сьвященики зійшли ся в його присутности, він ставав в кутї і стояв смирно та слухав їх, а якби був знав за який гріх сьвященика, то був би зняв з себе плащ і накрив ним сьвященика, щоби того гріха нїхто не бачив".

Після того почав епископ говорити широко про протестантизм між нашими Русинами, про схизму, про ріжницї між протестантизмом і схизмою а вірою гр.-католицькою, про церковні доґми, а нарештї перейшов до дїяльности теперішних просьвітителїв народа (розумієть ся сьвітських). „Теперішні просьвітителї говорять, що їм треба просьвіти, а віра? — що для них віра! Їм віри не треба, бо вони пани!"

На кінци своєї послїдної проповіди дякував епископ всїм вірним парохіянам джерзисітським, всїм тим братствам, що брали участь в церковних богослуженях з суботу і недїлю, а врештї місцевому душпастирови Всч. о. Улицькому, за його щиру та ревну працю, залїзну витревалість і т. п. духовні прикмети. Коли хто сего примірного сьвященика не любив і хочби він навіть у дечім провинив ся — він не заслугує на догану, а покривджені мають з ним перепросити ся і жити з ним на будуче в згоді.

Остатнє слово на джерзисітській місії мав о. Улицький. Він навязав свою промову до послїдних слів епископа, себто до тих перепросин, і візвав прилюдно всю місцеву інтелїґенцію (сю, що його не любить), аби в понедїлок рано, о 8 мій годині, явила ся у него до сповіди! Доперва по сповіди і по відповідній покутї може бути мова про якунебудь згоду!

Тих місійних наук епископа ми не можемо лишити без нїякої відповіди, без нїяких коментарів з нашого боку. Зробимо се при найблизшій нагоді у ряді статий під спільним наголовком: „Хто викликує борбу?"

ВІД НАПАСТИ НЕ ПРОПАСТИ.

На початку минулого місяця приїхав тут зі Львова п. Богдан Дуткевич, бувший урядник „Краєвого Союза Ревізійного" і один з директорів „Краєвого Союза для збуту худоби". Зайшовши до нашої редакції і до офісу Р. Н. Союза, п. Дуткевич вилеґітимував ся дуже гарними сьвідоцтвами, а відтак заявив, що прибув до Америки в тїй цїли, щоби наочно переконати ся, чи не вдасть ся тут заложити яку фінансову інституцію під евентуальним патронатом одного чи навіть кількох українських економічних товариств в Галичинї. Перед своїм виїздом до Злучених Держав конферував п. Дуткевич в тїй справі з п. Демидчуком та з иншими визначними людьми і вони згодили ся, щоби п. Дуткевич, яко фаховий чоловік і визначна фінансова сила, удав ся за море і там на місци розслїдив усї подробицї, дотичні сеї проектованої справи. Все ішло добре і п. Дуткевич почав уже збирати потрібні йому інформації та матеріяли, коли нараз... і тут власне приходить застосоване наголовка отсеї статї: „Від напасти не пропасти".

Деякі нюйорські Русини, які пізнали п. Дуткевича особисто, вишпортали десь одно число краківського соціялїстичного „Naprzod-у" (з дня 28. жовтня 1913) і у тім „Naprzod-i" найшли ось таку новинку: „Дефравдація в інституції українській. Один з директорів „Сільського Господаря" Д. утїк до Америки, допустивши ся мальверзацій, ідучих в десятки тисяч. Тепер переводить ся шконтрум в цїли усталеня високости здефраудованих сум". Ся новинка дістала ся случайно в наші руки, а ми уважали за відповідне показати її п. Дуткевичеви. П. Дуткевич назвав сю вістку простою брехнею, видуманою в лихім намірі Поляками, але боронити ся проти сеї калюмнії на разї не міг, бо був за далеко віддалений від її безпосередного жерела. Він написав сейчас відповідні письма до Львова, а сам покинув Джерзи Сіти і виїхав до одного свого шкільного товариша на провінцію, щоби там ждати на відповідь зі Львова, якаб його очистила в очах тих людий, котрі поневолї дали віру польській нотатцї з „Naprzod-у".

На другий день по виїздї п. Дуткевича з Джерзи Сіти надійшла до нас старокраєва почта, а між иншими часописями і львівське „Дїло". У тім найбільшім і найповажнїйшім українськім дневнику читаємо в ч. 242, з 29. жовтня 1913, ось таку новинку: „Відповідь клеветникам. „Słowo Polskie" в ч. 499. з дня 25. с. м. (виданє пополудневе) помістило таку нотатку під заг. „Дефравдація в Сільськім Господари": „При Сільськім Господари", котрий завдяки видатній субвенції державній щораз лїпше розвивав ся, заложено орґанізацію збуту худоби (тов. хову худоби), де установлено аж три посади добре платних директорів. Отже перед недавним часом один з тих директорів Д. зник нагло з Галичини, а як ся пізнійше переконано, втїк до Америки. Доходженя виказали, що Д. поповнив мальверзації, а шкода, яку поносить тов., іде в десятки тисяч. Тепер заряд тов. перепроваджує стисле шконтрум, щоби усталити високість страт. В звязи з тою справою засуспендовано урядника І. Дефравдація та викликала велику констернацію в таборі українськім, преса однак їх замовчує той факт". — Хоча редакція нашої часописи з гори була певна, що маємо тут дїло виключно тільки зі звичайною в таких часописях, як „Słowo Polskie", клеветою на наші інституції, то все таки уважала своїм обовязком засягнути що-до сеї нотатки автентичних інформацій як у „Сільського Господаря" так рівнож в „Краєвім Союзї збуту худоби". На основі сих інформацій заявляємо, що в наведеній висше нотатцї лише стільки правди, що „Сільський Господар" розвиває ся щораз лїпше, все решта брехня і клевета, сконстатована Головною Радою „Сільського Господаря" і „Краєвим Союзом для збуту худоби" в спільнім спростованю на основі §19. пресового закона, висланім вже до редакції „Słow-a P." Можнаб ограничити ся на сїм спростованю, коли би не се, що має ся дїло з постійною тенденцією польської преси знеславлювати інституції клеветами про непоповнені мальверзації — так начеб мали ті орґани замало автентичного матеріялу в польських інституціях... За „Słow-ом P." подав „Dziennik Polski" в числї 291. з дня 26. жовтня 1913 р. таку нотатку: „Дефравдація в інституції українській. Один з директорів „Сільського Господаря" п. Д. утїк до Америки, допустивши ся мальверзацій, ідучих в десятки тисяч. Тепер переводить ся шконтрум в цїли усталеня високости здефраудованих сум. В звязи з тою справою засуспендовано урядника п. І." — На ся нотатку вислала Головна Рада „Сільського Господаря" до редакції „Dziennik-a Polsk-ого" також спростованє. В тих обох нотатках кидає ся передовсїм в очі факт, що нарочно і в злій вірі говорить ся про „Сільський Господар", хоча сама клевета відносить ся до „Краєвого Союза збуту худоби", в якім одним з директорів є п. Богдан Дуткевич, що недавно вніс з особистих мотивів резиґнацію з становища директора і котрий покище одержав довшу платну відпустку. „Краєвий Союз збуту худоби" підлягає ревізиям „Краєвого Союза Ревізійного" у Львові і централї для збуту худоби у Відни. Обі сї інституції переводять в Союзї щорічні ревізії і власне сегорічна ревізія віденської централї випала на час вже після внесеня п. Б. Дуткевичем резиґнації, одначе з сею резиґнацією не мала нїчогоспільного. Ся ревізія ствердила, що Союз збуту худоби веде свої аґенди правильно і згідно зі статутом, з вказівками ц. к. міністерства рільництва і з вимогами законів. Що-до особи п. Б. Дуткевича, то він — хоч на відпустці, як сказано, є ще директором Союза, отже не може бути мови анї про його „утечу", анї про нагле його зникненє з Галичини. Так само не засуспендовано нїкого в Союзї анї в звязи з резиґнацією п. Б. Дуткевича, анї з якої иншої причини. Цїла клевета є без фактичної основи, а формально відносить ся до Союза збуту худоби, а не до „Сільського Господаря". Се загально звісно, що дїяльність „Сільського Господаря" є солию в очах таких орґанів польської преси як „Słowo P.", і тому при кождій нагоді старають ся вони очорнити се Товариство в опінії загалу, а передовсїм в опінії властий з огляду на одержані субвенції. Провід „Сільського Господаря" і покликаних ним до житя обох Союзів лежить одначе в таких певних руках, що як дотепер, так і на будуче всякі недокладности, а тим більше мальверзації є вповні виключені, і наш загал може що до сього бути зовсїм спокійним".

До тої відповіди польським клеветникам „Дїла" ми не додаємо від себе нїяких коментарів, бо вони мабуть злишні... На нашу думку п. Дуткевич дістав уже скорше нїж надіяв ся, повну сатисфакцію і не потребує вже ждати на регабілїтацію з иншого боку. Нам дуже прикро, що нашого Вп. Земляка, який прибув до нас з найкрасшими і найблагороднїйшими намірами, зараз на самім початку його патріотичної дїяльности стрінула така немила та болюча приключка; але якаж на се рада? Адже на людську злобу нема ще доси певного ліку, а від напасти не пропасти... Що ся огидна напасть вийшла з табору наших „найсердечнїйших", то ми саме тому повинні брати її собі як найменше до серця. Видно, що їдемо, коли собаки брешуть!..

ПИСЬМО ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

Переживаємо важні хвилї. Наш нарід розпочав борбу, від висліду котрої залежить і цїла його будучність. Дотеперішний досьвід научив нас, що в мирній дорозї не удасть нам полагодити взаїмні відносини в краю. Поляки, загарбавши раз власть в свої руки, не думають її позбувати ся в нашу користь. Їм лекше приходить глядїти на руїну цїлого краю, чим узнати нас за співгосподарів. Показало ся, що і центральне правительство не думає рішучо виступити в обороні прав нашого народа і положити конець самоволї Поляків. Всї можливі способи мирного полагодженя нашої справи показали ся безуспішними. Нарід був приневолений імитись острійших средств самооборони до осягненя своєї цїли. Наші посли, виконуючи волю народа, виповіли отверто борбу правительству і Полякам.

У Віднї розпочали вони обструкцію, через що спинили правильний хід обрад парляментарних і виключають можливість ухваленя яких небудь державних конечностий. Рівночасно загрозили обструкцією в соймі на случай, коли би його скликано, не полагодивши домагань нашого народа. Які жаданя поставив наш нарід до правительства і сойму — то вони містять ся в резолюціях, ухвалених на засїданю Ширшого Народного Комітету.

Дня 3-го падолиста відбув ся у Львові з'їзд делеґатів Ширшого Народного Комітету. На зборах з'явило ся 112 повітових делеґатів і майже всї наші соймові і парляментарні посли. Др. Кость Левицький виголосив реферат про політичну ситуацію, др. Евген Олесницький про акцію запомогову з приводу елементарних нещасть і др. Степан Баран про шкільництво. По переведеній дискусії ухвалено слїдуючі резолюції:

Політичні резолюції:

I. Обстаючи в засадї за демократичним принципом загального, рівного, безпосередного і тайного виборчого права до всїх законодатних і репрезентаційних тїл — отже і до краєвого сойму — та не зрікаючи ся нїяк постуляту національно-територіяльної автономії української нації в межах австрійської держави як основного національно-політичного домаганя нашого народу, Ширший Народний Комітет з уваги на теперішний політичний момент:

1) Одобрює в цїлости становище і акцію обох українських клюбів, парляментарного і соймового, в справі виборчої соймової реформи, з окрема непохитно відмовне становище української посольської репрезентації, занятє нею в послїдних переговорах з правительством супроти намагань польської сторони обнизити і ті мінімальні репрезентаційні права українського народу, які означено на основі обопільної згоди в т. зв. компромісовім проектї з марта с. р.;

2) На случай, коли би польська сторона в супереч заключеному с. р. компромісови обстоювала і на дальше при обкроюваню вже раз нам признаних репрезентаційних прав та дальшим проволїканєм переговорів унеможливила безпроволочне переведене виборчої реформи — Ширший Народний Комітет, уважаючи всяке дальше проволїканє шкідливим для інтересів українського народу, взиває українську посольську репрезентацію, щоби на сей случай узнала дальші переговори за розбиті з вини польської сторони і щоби ужила всїх, навіть найенерґічнїйших парляментарних средств в цїли недопущеня до ухвали фінансового пляну.

II. Ширший Народний Комітет стверджує, що рішаючі в східній Галичинї польські офіціяльні чинники, а за їх проводом майже цїла польська суспільність в східній Галичинї, використовуючи льояльне поведене української посольської репрезентації і цїлої української суспільности в часї довгих переговорів в справі виборчої соймової реформи, з цїлою беззглядностию ведуть екстермінаційний похід проти українського народу, передовсїм на поли народного шкільництва і систематичного економічного ослаблюваня наших селянських мас головно через спинюванє зарібкової еміґрації та через кольонізацію східної Галичини польським елементом — Ширший Народний Комітет взиває українську посольську репрезентацію, українську пресу і всю українську суспільність до як найенерґічнїйшої оборонної акції та в тій цїли до інтензивної орґанізації, передовсїм політичної, наших народних мас.

III. З огляду на замірене правительством основанє польської гірничої академії в Кракові без порозуміня і без згоди української парляментарної репрезентації та з огляду, що полагодженє основаня українського університету у Львові спинило правительство виключно на домаганє польської сторони, Ширший Народний Комітет взиває українських послів, щоби витягнули найдальше ідучі консеквенції зі свого протесту проти одностороннього надїлюваня Поляків новою висшою школою в Галичинї та щоби як услівє нашої згоди на основанє польської гірничої академії в Кракові кроєвано рівночасно український університет у Львові.

Резолюції в справі запомогової акції:

I. Відписанє в [illegible]кнених елементарними катастрофами громадах податку ґрунтового і домово-клясового за рік 1913 і здержаня екзекуційного стяганя залеглостий податкових за роки попередні.

II. В цїли уможливленя для діткненого катастрофою українського хлїборобського населеня східної Галичини безпроцентового кредиту на відбудову ушкоджених або знищених повенями будинків, закупна на озимі і ярі засіви, на закупно паші і закупно штучних погноїв — удїленя Краєвому Союзови Кредитовому у Львові яко центральній рільничій інституції Кредитовій для української части безпроцентового кредиту в мінімальній висотї 3,000,000 Ко-

рові безпосередно з державних фондів до рук сегож Союза на скрипт довжний, платний по уплині 5 літ, який то кредит мав би бути забезпечений скриптами через поодиноких довжників, на річ Краєвого Союза Кредитового зізнатись мачочими.

III. Для запобіженя і протиділаня грозячій в високім степени декапітації (зменшеня числа худоби) акредитоване низько процентово суму що найменше 500.000 К. Краєвого Союза збуту худоби у Львові в цїли удїлюваня продуцентам дешевих позичок на закупно худоби до хову.

IV. Уділеня для найбіднїйшого населеня:

а) грошевих безворотних запомог на відбудоване знищених повенями будинків,

б) розділу паші (грису і макухів) по зниженій ціні і безплатного розділу средств поживи (бараболь, кукурузи і рижу),

в) безплатного розділу відпадків соли камінної і пашного вапна яко примішок до паші і дозволу безплатного користаня із суровиці в околицях, що мають суровицю.

V. Грошевих підмог для громад навіщених катастрофами на переведене найконечнїйших направок громадських і пільних доріг, на відводнене залитих ґрунтів і направлене обвалованя, ц. к. старостами прямо дотичним громадам удїлюватись мають.

VI. Безпроволочного розпочатя ухвалених вже публичних будівель (в тім будинків шкільних) та поріщених робіт публичних в цїли достарченя людности зарібку.

VII. Субвенції для краєвого товариства „Сільський Господар" у Львові на закладане розплодових хлївень і на преміоване телят в цїли протидїланя депекорації.

Резолюції в справі шкільництва:

1) Ширший народний зїзд: Домагаєть ся поділу ради шкільної краєвої на дві секції, українську і польську, а по кинцю іменованя до народних шкіл в кождім політичнім повіті східної Галичини окремих українських окружних шкільних інспекторів і збільшеня числа українських краєвих шкільних інспекторів і іменованя українського віцепрезидента ради шк. краєвої.

2) Домагаєть ся від правительства безпроволочного надання права прилюдности українським приватним учительським семинаріям.

3) Протестує проти теперішної польонїзаційної шкільної управи в краю і жадає усуненя віцепрезидента рр. шк. краєвої д-ра Дембовського з управи шкільництвом в краю.

4) Взиває українську суспільність в краю, щоби злучила всї свої сили в цїли оборони українського народного шкільництва і українського народного учительства.

5) Взиває укр. парл. репрезентацію, щоби енергічно заняла ся обороною нашого шкільництва народного в парляменті і домагала ся видання офіціяльної національної статистики народ. шкіл, що до викладової мови і конфесійної статистики шкільних дітий і народних учителів.

6) Домагаєть ся від наших епископських ординаріятів, щоби ординаріятськими відпоручниками до окр. шкільних рад були виключно сьвященики Українці і то люди діяльні, яким справи нашого шкільництва лежать справдї на серци і по яких можна сподївати ся, що займуть ся енерґічно обороною нашого шкільництва.

ЕМІҐРАЦІЙНІ СКАНДАЛИ В АВСТРІЇ

а новий еміґраційний закон.

В такій державі, як Австрія, де лише дбає ся про побільшенє податків на побільшенє рекрута, не скоро виходять закони, котрі приносили би добро горожанам. Але власне перед тижнем внесено в парляменті давно очікуваний законопроєкт про еміґрацію, котрий, як говорять мав би вийти на користь горожан. Ми цікаві, від коли Австрія стала так дбати про своїх горожан і тому мусимо дещо ширше обговорити сю справу. Справа управильненя еміґрації товче ся в Австрії вже від довгого часу. Було вже кілька законопроєктів в сїй справі, але уряд не спішив ся і була би ся справа не скоро діждала ся полагоди, якби не припадок. Через біду, яка тисне в сїм роцї всїх, але найбільше хлопів і робітників, почали люди їхати на роботу в чужі краї, передовсїм до Америки і Канади. Розуміє ся, що зараз знайшли ся люди, що хотїли при тім заробити. Аґенти ріжних перевозових товариств затягали людий, що і так збирали ся їхати, до своїх бюр, а тим, що не могли їхати через те, що були в військовім віцї, виробляли фальшиві паспорти і т. д. Австрійські керманичі, що ніколи не показували великого розуму, нічого собі з того не робили. Вони думали собі: добре що люди не бунтують ся з біди, що не жадають від держави помочи. Нехайже собі їдуть з богом, зароблять гроший, то з сего і державі щось капне. Але прийшла бранка і показало ся, що сї рахунки не були добрі. Не ставило ся до неї 80 тисяч парубків. Всї вони втїкли від біди за море. І тепер прийшли австрійські керманичі до голови по розум. Витягнули готовий вже проєкт еміґраційного закона, заострили його і так прийшов він на порядок нарад парляменту. Але щоби затерти слїди своєї немудрої полїтики, вину за втрату тільки людий звалили на аґентів і перевозові товариства. Зроблено отже ревізію в ріжних перевозових бюрах, а в наслїдок сего замкнено насамперед еміґраційне товариство „Кенедіен Пасіфік".

Цікава то історія з сим замкненєм „Кенедіен-Пасіфіка". Є се товариство американське, що перевозило наших людий до Америки, як богато инших жидівських і німецьких товариств. До сего року було воно в спілцї з ріжними жидівськими і німецькими товариствами тай так спільно вивозили за дорогі гроші наших людий, що шукали за морем ліпшої долї. Але сего року „Кенедіен Пасіфік" відділив ся від жидівсько-німецької спілки і зачав перевозити людий на власну руку і то за дуже танї гроші. Се дуже пошкодило иншим товариствам, що лишили ся в спілцї, бо вони мусїли знижити і собі цїни їзди, так, що сего року можна було їхати далеко дешевше, як минулих років, а крім сего „Кенедіен Пасіфік" відобрав їм дещо людий.

Жидівсько-німецька спілка зачала вротумувати над тим, як би то знищити богате товариство „Кенедіен Пасіфік". Ся спілка перепроваджувала тайно від ряду лїт людий, що приналежать до війська, отже знала, що так саме робить і „Кенедіен Пасіфік". Тодї за помочию одної німецької ґазети почала робити крик, що „Кенедіен Пасіфік" вивіз лише сего року щось 100.000 приналежних до війська. То була неправда, але крик той таки зробив то, що прилапано товариство „Кенедіен Пасіфік", що воно таки перевозило приналежних до війська, так як се роблять ті самі товариства, що наробили крику та вивезли вже сотки тисяч з Австрії. „Кенедіен Пасіфік" замкнено.

Се, що замкнули одно перевозове товариство нас не болить анї свербить. Стратили на тім хиба самі еміґранти, бо згадана корабельна спілка, позбувши ся конкурента, вже тепер підвисшила цїну „шифкарти" о 20 кор. Не хочемо одначе робити так, як инші, що нерозумно знимають крик за ґазетами, підплаченими корабельною спілкою. Представляємо справу так, як вона дійсно виглядає. Статистика виказує, що в першій половині сего року всї инші товариства перевезли з Австрії найменше 100.000 людий, а „Кенедіен Пасіфік" не більше як 15.000 людий. Коли отже сего року після обчислень виеміґрувало около 100.000 людий, а з того вивіз „Кен. Пас." після статистики набільше 15 тисяч, то чейже не мож цїлу вину витворюваня еміґраційної горячки в Австрії приписувати тільки „Кенедіен Пасіфік". Ми не хвалимо того, що робив „Кенедіен Пасіфік", але ми знаємо, що то, що воно робило, роблять всї товариства вже від ряду лїт. Але не досить того, що товариство замкнено; Австрія як пізний Іван вносить тепер законопроєкт, щоби законом запобічи ріжним надужитям. Сим можна лише тїшити ся, одначе не можна не пригадати, що такий закон мають инші держави вже від давна, а наша Австрія тримала свій проєкт в шуфлядї вже від 10 лїт і не показувала його на денне сьвітло.

Вже від богато лїт несовісні аґенти вербують наших людий нераз в дуже нездорові околицї, вже від чверть столїтя крутить ся по нашім краю безлїч аґентів і прямо останну сорочку здирають з людий в той спосіб, що тут за пів дармо купують їх майно, використовують їх в дорозї, а на місци призначеня кольонізують ними найдикші прерії (непроглядні ліси). Держава ніколи не обзивала ся на се анї словечком: хиба коли шляхта чинила крик, що їй бракує робітника, тодї знов, чи потрібно чи нї, уряд шиканував наших переселенців.

Уряд подає до відома, що тепер видає закон з огляду на небезпеку для оружної сили, значить, що як би не забракло буй сего року около 100.000 поборових, закон був би може не побачив ще денного сьвітла. Але не лише се, як говорить уряд, спонукало його спорядити законопроєкт. Він говорить, що еміґрація мусить бути управильнена тому, що рік річно виїзджає на часові заробітки до Прус і инших країв пів міліона людий, а за море 120.000 людий річно, найбільше з Галичини. Коли так богато людий шукає поза державою хлїба, то уряд каже, що треба конечно управильнити еміґрацію. Ми вже згадали, чому передовсїм вносить уряд законопроєкт. Але то не значить, щоби він не приносив і користи. І так законопроєкт жадає, щоби ті, що будуть вербувати на часову роботу т. зв. сезонову, заключували контракти таки вже в нашім краю, щоб наш чоловік на чужинї не мусїв годити ся на що небудь; рівнож мають бути заключені ясні контракти перевозові, щоби в дорозї не знущали ся над нашими безрадними людьми.

Законопроєкт забороняє виїзд малолїтним, хиба за згодою опікунчого суду. Закон старає ся запобічи вивоженю жінок і дївчат до домів розпусти. Щоби запобічи визискуваню бідних і темних мас спекулянтами, через вихвалюванє раю за морем, закон забороняє вербувати людий на заселюванє пустарів. Як би одначе хто дістав виїмково право вербувати, то лише під такими услівями, щоби се вербованє не принесло шкоди людям. Щоби задержати як найбільше людий в Австрії, законопроєкт жадає, щоби оголошувано австрійські жерела працї по всїх повітах, а товариства, що занимають ся опікою над еміґрантами, мають насамперед подати еміґрантам австрійські жерела працї до відома. Уряд має право заборонити цїлком еміґрованє до тих країв, де після його думки наш чоловік їде лише на загибіль. Законопроєкт забороняє перевозити людий тому підприємству, котре заразом вербує людий на заселюванє заграничних країв. Не можна перевозити тих людий, котрим чужа держава дала вже гроші на їзду. Щоби сего всего допильнувати, буде ся висилати на кораблї полїційних комісарів. В цїлім законопроєктї звернено найбільше увагу на се, щоби держава не тратила на оружній силї. І тому забороняє він виїзджати всїм тим хлопцям, що скінчили 17-ий рік житя, дальше всїм поборовим, а дальше всїм тим, що мають обовязки зглядом війська. В случаю дезертирства держава мала би остро карати на підставі військових законів.

Так ми подали що найважнїйше говорить новий законопроєкт. Ми не можемо ним однак одушевляти ся, бо коли уряд, укладаючи закон, мав передовсїм на цїли військові справи, то не міг рівночасно уложити закон так, щоби він вийшов на користь широких мас. Зарадчі средства законопроєкту ми мусимо приняти з певним застереженєм. Ми думаємо, що обіцянка закона, що старанєм уряду буде передовсїм шукати жерел працї в державі, не має глубшого значіня. Бо коли, так як сего року, бракне роботи в цїлій державі, то і не буде що оголошувати. Народні маси будуть мусїли шукати роботи за границею. Австрія ще не скоро буде могла давати яку небудь сталу працю в нутрі держави, коли дальше буде ся так мало уваги звертати на економічний розвій держави. Загально відомою річию є, що на нужду і брак хлїба не зарадить закон. Коли закон виступає проти явного заохочуваня до заморського переселюваня, то в разї нужди будьмо певні, що і найострійші закони нічого не поможуть перед покутними аґентами. Проти голоду закон не має сили. Голодні маси самі будуть шукати виходу з краю нужди. Отже економічне піднесенє держави мало би чи не важнїйше значінє, ніж сам закон.

Дальше ми не знаємо, чи добре є прикладати до дезертирів такі острі кари, як передвиджує закон, а дальше вже від 18-го року привязувати до землї людий. Коли держава не буде старати ся про виживленє тих мас, котрих приковує до держави, коли не дасть їм змоги вижити, то нічого не порадить на збільшенє рядів дезертирів, а се потягає дальшу шкоду, бо такі дезертири вже на все пропавші для держави і нації, а дальше з конечности тягнуть в заморські краї своїх рідних. — Але ц. к. уряд користає з великого шуму, якого наробили еміґраційні надужитя в останнім часї, і не буде на все се оглядати ся і постарає ся перепачкувати сей закон як сам схоче.

При ухвалюваню еміґраційного закона ми мусимо перше жадати від держави, щоби вона постарала ся о се, щоби найширші маси дістали жерело заробітку, бо тодї допера закони будуть мати якусь вагу. В противнім випадку закон буде мертвою буквою і може нераз більше пошкодити, як помочи.

З „Громадського Голосу".

ДО УКРАЇНЦЇВ-СТУДЕНТІВ В АМЕРИЦЇ.

„Наука це зброя". Сей могучий клич вирвав ся з грудий українського народа. І дійсно, наш нарід зрозумів остаточно значінє науки і громадно взяв ся за це сьвяте дїло. Національний гніт в Галичині тамує одначе стремлїнє до осьвіти нашого народа. Много з наших студентів задля цего виеміґрувало до Америки. Опинивши ся „на вольній волї", вони з браку средств покинули думку дальшої науки. Обовязком Українців єсть допомогти їм фінансово. Цю задачу знаменито зрозумів Р. Н. Союз, назначуючи „Просьвітну Комісію" на послїдній своїй конвенції. Будучи під теперішний час у вальпарайськім університеті, скажу, що найвідповіднїйшим університетом для українських студентів єсть „Валпарайзо Юніверсіти" зі згляду на дуже дешеве удержанє і мінімальні кошти.

Для інтересованих я радо жертвую свій час і подам їм всякі потрібні інформації. Прошу звертатись на адресу:

Theodore J. Latta,
605 Freeman St.,
Valparaiso, Indiana.

З країни вічних несупокоїв.



Оба повисші образки вказують на причину, чому президент Вілсон не хоче узнати Гуерти тимчасовим президентом Мексика. Долїшний образок представляє двох з тих Мексиканців, що під начальством Мадера зістали застрілені приклонниками Гуерти. На розказ Гуерти убито також самого Мадера. На горішнім образку видно частину тих ребелянтів, що спричинили теперішний заколот і приневолили президента Вілсона до візваня мексиканських Американців, щоб утїкали із загрожених бунтами провінцій.

ГУМОР І САТИРА.

ТРАФИЛА КОСА НА КАМІНЬ.

Джемс Брови, славний американський силач, як лишав свій елеґантський дорогий парасоль в якім передпокою або в реставрації на шараґах, причіпав до нього звичайно карточку з слїдуючим написом: „Парасоль сей є власностию силача містер Бровна, котрий при боксованю осягнув найвисший рекорд ударом о силї 250 коний. Верну тут за 3 мінути".

Таке письмо наганяло страху навіть найвідважнїйшим аматорам чужої власности. — Та раз, коли містер Брови вернув на місце, де стояв його парасоль, застав вмісто нього слїдуючий білет: „Ваш парасоль забрав собі славний скоробігун Джан Попер, котрий на міжнародних перегонах між Новим Йорком а Бруклином здобув найвисший рекорд 38 кільометрів на годину. Не верну тут анї за три роки.

ТАКОЖ ПОСЬВІДЧЕНЄ.

Отсим посьвідчаю, що мій син Февронцьо не прийде сегодня до школи, бо помер.

Афтанас Безглуздович,
ц. к. возьний.

— Терпеливійшого від верблюда нема иншого.
— Є. — український селянин.

Не май сто приятелїв, але май сто корон, то при них все приятелї знайдуть ся.

З МОЛОЧАРСЬКОГО ВИКЛАДУ В СТ.

Учитель господарства пояснює, що треба доїти корову цїлою долонею.

Один селянин відзиває ся: Скажіть менї, як можу доїти цїлою долонею, коли у моєї корови такі дійки, що і в пушку нема як взяти?

Учитель: Та се у вас не корова, а вівця. Про вівцї поговоримо другим разом!

В ШКОЛЇ.

Учитель: Чи у вас, Васильку, пчоли є?

Ученик: Тато були злапали в лїсї, але не визимували.

Учитель: Чим же ви їх годували?

Ученик: Оріховим листєм, прошу пана учителя.

*

Учитель: Скажи менї, кілько є сторін сьвіта?

Ученик: Сїм!

Учитель: Нї! — Ану ти, Микольцю, скажи нам.

Ученик поволи встає і надумуєсь. Тимчасом з останної лавки Івась підносить руку.

Учитель: Бачите! Ви всї нічого не знаєте. Ну, Івасю, скажи ти їм.

Ученик: Прошу пана учителя, я хочу на двір.

*

Учитель: Чи чоловік має свою власну волю?

Ученик: Так, поки ще не жонатий.

ВЕРХ СКРОМНОСТИ.

Через скромність не підписую свого але чуже імя на векслю.

СМАЧНОГО.

Ляйтнант (до форнсїца). Яку ти менї, йолупе, зварив каву, що така густа і плюгава?

Форисїн: Пане ляйтнант, мельдую послушнє, що десь загубило ся ситко, тай я перецїдив каву через ті шкарпитки, що вони пану ляйтнантови вже непотрібні.

НА ЛОВАХ.

— Один стрілець: — Мій Гектор прекрасна собака, тільки біда в тім, що йому на ловах очи заходять слезами. Яка тому причина?

— Гадаю — одвічає другий стрілець, — що ваш Гектор хиба тому прослезуєть ся, що бачить, як лихо ви стріляєте.

СЕРЕД ЗАПАЛУ.

— Одна панї прийшла до різьбаря щоби замовити нагробник на могилу свого мужа. Питає отже його, чи він гарно вирізьбляє нагробники.

— О, так, панї! Хто тільки побачить мою роботу, сейчас захоче сам умерти.

ЖІНКА ДЛЯ ГАДАМА.

Ходив Господь по раю,
На всьо приглядав ся,
Аж пришов він до Гадама,
Став тай запитав ся:
„Що, Гадаме? — каже Господь —
Жінки тобі треба?"
Гадам тільки облизав ся:
„Треба — каже — треба!"...

ЗАКІНЧЕНЄ З „ЛІБЕСБРИФУ" МАРУСЇ ДО ВОЯКА.

....Посилаю тобі, мій найукоханьший комісняку, кусень печені. Не є він вправдї великий, але походить від самого серця твоєї найукоханьшої

Марисї.

ОПОВІДАНЯ З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЗЕМЛІ.

(Нариси стародавньої культури).

Переказав **Микола Залізняк.**

На нашій земли жили колись дикуни.

Мамутові кістки в місті Київі.

У Київі на Подолї є Кирилївська улиця. Знаходить ся вона в нижній частині міста, під горою. В серпні р. 1903 на сїй улиці трапилась дивна подія київський вчений В. В. Хвойко, знайшов у землї, у глиницу, кістки якоїсь величезної звірюки.

Кістки, як кістки, — хиба мало її знаходять у землї. І до Хвойка багато людий бачило їх, бачив і сам хазяїн (господар) тої землї, де Хвойко знайшов кістки. Знахідка така і загинула-б, колиб не Хвойко. Він рішив розглянути їх, як слїд, і насамперед відкопати, очистити з піску та землї. Хвойко взяв на се д[illegible]від хазяїна землї, найняв робітників [illegible]яв ся до роботи. Щоб як слїд розглянути знахідку, він попросив собі на поміч відомого київського вченого Українця, проф. В. Б. Антоновича. Вони розглянули яму, де знайдено кістки, розглянули й самі кістки й зраділи.

Чогож вони зраділи? А ось чого.

В землї знайдено не самі тільки кістки, але ще й обуглене дерево та вугле, решітки давного вогнища, а поруч кісток лежало багато каміня якогось дивного вигляду.

Се були кістки мамута.

Мамути — се особлива порода величезних слонів з довгими клами: вони були порослі довгим кудлатим волосєм та мали довгу гриву і трубу. Такі звірі жили колись за стародавних часів і у нас на Українї.*) Згадані мамутові кістки були обгорілі та розколені, а на них виразно видко було слїди не то молотка, не то сокири, коротко кажучи слїди якогось знаряда. Значить, кістки не самі поломали ся від часу, а хтось їх розколов. А хто і на що розколов? На кістках видко було ще деякі слїди — по сих слїдах видко було, що хтось силкував ся витяти з кісток стрижінь що є в них у серединї. Хтось його звідтіля видряпував, та не зубами, не пальцями, а чимсь острим. І колиж се було? Звичайно, тодї, коли кістки були свіжі адже в середині несвіжих кісток стрижіня вже немає. Значить, хтось і колись з сих кісток їжу собі добував.

Хтож міг се зробити? Звичайно, не звірина, а людина. Та ще й така людина, що жила тодї, коли ще й мамути жили. Може на сього самого мамута полювали люди, вбили його та й з'їли. Через се кістки мамута зістались тут, а з людий і слїд загинув, — їхні кістки лежать десь в иншому місці, а може й зогнили зовсїм.

Яким же способом тодїшні люди могли розколювати мамутові кістки? Поруч кісток, в тій таки ямі, знайдено особливого вигляду каміні. Сї каміні плоскі, кінці їх навмисно обббито, заострено. Инший камінь подабає на молоток, инший на ніж, инший на грубу сокиру. Такі каміні самі по собі не родять ся — по всьому видко, що се виріб людських рук. Дивлячись на такий камінь не важко догадатись, що над ним не працьовано, оброблено його, оббито, до того навмисно все се зроблено. Робота, правда, тут неганенька, груба, всеж се робота, всеж хтось з каміні щось там майстрував для себе. Ні — одна звірина сього не робить, — готує собі знаряди тільки людина.

Значить, там, де тепер стоїть Київ жили колись мамути; тодіж жили там люди. Сї люди вміли оббивати камінь, виробляти для себе з сього каміня молотки, ножі та инше знаряддє; кромі того вміли люди розкладати вогнище, — значить, вміли добувати вогонь. А мамути жили, як про се вчені люди напевно дізнались, ще за давніх часів коли на всїй нашій Україні лежала ледова крига. Значить і люди тодї жили.

Ось що показала, ось що розповіла знахідка мамутових кісток та людських виробів у Київі, на Кирилївській улиці. Викопати яму, зробити знахідку не важко було; не так вже легко було зрозуміти її суть, зрозуміти, чого вона вчить і що доводить.

Згадана знахідка докладно й правдиво показує, що люди жили в нашій українській землї, на місці теперішнього Київа — вже дуже давно.

А чи жили вони тодї й по инших місцях нашої України? Так, жили всюди, де вже можна було в ті часи жити, й де на землї вже стаяла крига; се ми знаємо з того, що такі самі знахідки зроблено й по инших місцях на Україні, не тільки в Київі. Є, наприклад, у Лубенському повітї, полтавської губернії, село Гонцї. Років 30 тому недалечко від сього села знайдено на березї річки Удая багато мамутових кісток; поруч кісток так само лежали, як і в київській знахідцї, каміні, оббиті людською рукою. Кісток знайдено багато. Лежали вони одна на одній; видко було, що накидано їх аби як на купу. Поруч кісток мамута лежали кістки оленя. Тут лежали й дивного вигляду каміні. Вони виглядали так, вібн хтось почав був їх оббивати та кинув роботу, не докінчивши її. Поруч них знайдено в землї кістяне шило й щось похоже на голку, також зроблену з кістки. Значить, в ті часи робили люди свої знаряди не з самого каміня тільки, але й з кісток та напевно і з дерева.

Недалеко сього місця зроблено було ще багато инших знахідок. Знайдено багато ножів та молотків, зроблених з грубо оббитого каміня. Вони лежали цілою купою; були серед них і готові й неготові. Дивлячись на них, можна було подумати, що тут була ціла майстерня для виробу камяних знарядів, та що люди жили на сих місцях дуже довго.

Подібні знахідки зроблено й по инших місцях на Україні. Багато ріжних людських виробів і навіть людських кісток знайдено в землї поруч з мамутовими кістками. А у Франції знайдено навіть в землї кости, на яких надряпано малюнки, що представляють мамутів з трубою, з клами, з довгим волосєм та довгою гривою. Але хто-ж міг їх намальовати на сих кістках? Звичайно людина, та ще й така, що на власні очи бачила мамутів, себ-то така, що жила одночасно з ними. Значить, і справді коли жили мамути, тодї й люди жили.

Ось по сих людських решітках можна довідатись докладно та певно, що на українській землї справді жили люди ще тодї, коли по нашій країні цїлими чередами блукали величезні мамути, носороги, печерові медведї, велитенські оленї й багато инших звірюк, яких тепер вже немає. І появили ся люди на українській землї не в одному місцї, а в ріжних; жили вони й по Дніпру, біля Київа, й біля Удая річки і т. д. Жили вони всюди, де на землї вже стаяла ледяна крига, що колись грубою верствою вкривала довгий час нашу землю.

Чи давно живуть люди на українській землї?

Скільки-ж років тому появились на Україні перші люди? Дещо й на се питане можна відповісти. Учені на нього вже знайшли відповідь, і знайшли таким способом.

Колись всю теперішню Росію й нашу Україну покривав грубою верствою криги величезний ледівець. Він так само покривав й инші країни, наприклад теперішню Швецію, Німеччину, Англію. Є місцевість в Англії, що зветь ся Валліс. І доси можна бачити в сїй місцевости багато слїдів від величезного, давнього ледівця. Сей ледівець тут теж покривав колись усю країну. Його можна спостерегти по його слїдам: коли тут лежав ледівець, беріг в сьому місцї був далеко висший, ніж тепер. Інакше кажучи, морське дно було тодї в сьому місцї висше; беріг теж лежав висше, горби на березї теж. Тодї вони були висші від теперішних більше, як на пів версти. Се було тодї, коли сї самі місця були під ледівцем. Потім беріг почав осїдати, опускати ся. Потрохи спустив ся він у низ на триста сяжнів. Після сього він знова почав помалу підіймати ся і підняв ся так, як тепер воно є: Тепер ледівців вже дуже давно на сьому березї нема, а тодї, коли беріг висше з води підіймав ся, ледівець ще був. Скількиж років минуло з того часу до наших часів. Про се можна дізнати ся з певністю з того, з якою швидкістю беріг підіймав ся та опускав ся. По деяких місцях Англії він і досї підіймає ть ся, а по инших місцях він і досї опускає ть ся, осїдає. З якоюж швидкістю се робить ся? Побережні мешканцї докладно знають се по заміткам, які вони роблять на побережних каміннях. Осїдає і підниматє ть ся беріг дуже поваленьки, найбільше на один локоть за сто років, а іноді й менше. А підняв ся беріг на цілих 300 сяжнів, а в кожноберіг на цілих 300 сяжнів, а в кожному ких 900 ліктів себто 213 м. Щоб піднести ся на один локоть, йому треба що найменше сто років, а щоб піднялись на 900 ліктів, йому треба часу в сто разів більше, тоб-то 90.000 років. А беріг підіймав ся не швидше як що не повільнійше, ніж тепер. Та після того, як беріг підняв ся, він почав осїдати й осїв знова на 900 ліктів, і осїдав що найбільше теж на один локоть в сто років, не швидше. Значить, і на се пішло 90 тисяч років. А осївши, беріг знова почав підіймати ся, виступати з води до теперішньої висоти. Тепер він заввишки в 150 сяжнів або 180 ліктів — на те, щоб настільки піднятись, треба було йому ще 48 тисяч років. Значить, щоб підняти ся, та потім спустити ся й знова піднятись, треба було береговн 90 та ще 90 та ще 48 тисяч років, усього двіста двадцять вісїм тисяч років. Оть, значить скільки часу минуло після того, як в сьому місцї був величезний ледівець. І се що найменше, а може минуло часу ще більше. А ледівець сей покривав не саму Англію, але й Україну, він покривав обидві країни разом. Значить, ледівець покривав нашу землю 228 тисяч років тому, що найменше. А мамути водились на Україні тодї, коли там ледівець був, а люди жили тодї, коли й мамути жили. Значить, появились люди на українській землї більше як двісті тисяч років тому, инакше кажучи, дуже давно.

Так обчислено було по тому, з якою швидкістю підіймають ся та осїдають береги. Майже те саме дізнали й иншим способом: по річним наносам. Відомо, що річки несуть намул, а сей намул осїдає біля їхніх гирл; набирають ся там цїлі верстви такого намулу. Відомо, яка завгрубшки буває верства намулу за сто років. А глибоко, глибоко з намулї знаходили людські кістки поруч з кістками вимерлих звірин. От через се теж можна дізнатись, що й справді появились люди на землї дуже давно. Хоч як обчисловати, а все виходить, що люди живуть на землї вже що найменше сотні тисяч років.

Американський випадок.

Ось який випадок трафив ся в Америцї, в Північно-Американських Сполучених Державах. Є там місто Новий Орлеан. Стоїть він над величезною американською рікою Міссісіпі, недалечко від того місця, де ся ріка впадає до моря. Новий Орлеан збудовано на землї, яку понаносила ся ріка. Недалечко від сього міста будували років 30—40 тому газовий заклад (фабрику). Для фундаменту треба було копати яму. Копали її робітники, копали, й несподївано натрафили на якісь величезні, товсті стовбурі деревин. Лежали вони один на одному; та було їх дуже багато. По всьому видко було, що на сьому місцї ріс колись великий лїс, а потім беріг тут осїв у воду, вода затопила лїс, дерева загинули, впали на дно, а там засипав їх намул. Так лежали вони там аж до наших часів, тільки зчорнїли та трохи звуглїли. То була особлива порода сосен, які звуть ся вирґінськими кипарисами. Сї кипариси високі, міцні й живуть дуже довго. Про зріст всякого дерева можна дізнати ся, коли розпилити його впоперек і подивитись на круги (слої). Відомо, що круги кождої деревини йдуть ніби кільцями, одно кільце за другим, починаючи від самої середини. Що року наростає одно таке кільце. Є такі кипариси, що мають мало не шість тисяч рокових кільців; значить, сї дерева можуть жити й рости по шість тисяч років. На кождий цаль дерева припадає від 35 до 12 рокових кільців. Стовбурі саме таких дерев і знайшли в землї робітники газового закладу. Витягли вони зпід землї кипарисові стовбурі та пні, з яких немало було грубих на півтора сяжнів впоперек. Кожде таке дерево має не менше, як 5700 років, а весь лїс має що найменше — у двоє більше років, себто коло 12 тисяч років. З великою працею прокопали робітники яму крізь решітки такого лїса, а відтак копали далї ще глибше. Покопали трохи — скінчились кипариси, а показали ся дуби, теж величезні, товсті. В деяких дубових стовбурів бувало і по 750 рокових кілцїв. Значить, до кипарисового, ріс тут дубовий лїс, мав він не менше, як півтора тисяча років. Почали далї копати. Під дубовим лїсом, як виявило ся, лежав намул; цїлу верству такого намулу грубу на локоть нанесла тут колись ріка. Під сею верствою намулу лежала верства перегнилої трави. Викопали робітники намул та гнилу траву, бачуть — під сими верствами знова решітки кипарисового лїса, а під ними знова дубовий лїс, а там знова трава та намул. Ясно, що нижній лїс давнїйший від висшого, тому і не диво, що всї його стовбурі ще більше зчорнїли, перегнили. Лопатами рїзали їх, мов сир. Серед сих дерев теж траплялось багато дуже грубих, по півтора сяжнів впоперек.

Нарешті прокопали робітники яму й крізь сей лїс. А під лїсом натрафили вони знова на намул та на решітки якоїсь трави, а під ними ще лїс, спершу кипарисовий, а далї дубовий. Усього в сих місцях знайдено було чотири лїси, один над другим, а між ними верства намулу та трави. Значить, в сьому місци, в гирлї ріки Міссісіпі, чотири рази повторяло ся ось що: на березї виростав величезний дубовий лїс, ріс він, ріс та зеленів не менше, як 1500 років; тим часом беріг ріки все осїдав, та осїдав у море; ґрунт став вохкий, а на такому ґрунті дуби не можуть рости. Через се загинули дуби, впали на землю, а на їх місци виріс кипарисовий лїс. Довго, довго ріс він на сьому місци, бо встигли за сей час вирости дерева грубі на 5700 рокових кільців, та до того лежали такі дерева і кілька верств... Кипарисовий лїс все зеленів та зеленів тут не менше, як 11.400 років. А беріг все осїдав помалу дальше. Осїв беріг — згинув кипарисовий лїс, і теж закрив його намул. І пролежав він під ним не мало років. А тодї знова підняв ся беріг з під води, й виросла на ньому знова трава, а потім виріс величезний лїс, спершу дубовий, а опісля кипарисовий. Потім знова осїв беріг, і загинув лїс а тодї знова підняв ся беріг і знова виросла трава на сьому та зеленїли лїси. Через те й вийшло, що в сьому місци в землї лежали решітки чотирох величезних лїсів один над одним.

Все се знайдено було на тому місцї де будували газовий заклад. А по инших місцях, в гирлах тієї-ж таки Міссісіпі знайдено було не чотири, а десять лїсів один над другим, а між ними верстви намулу більше, як на локоть завгрубшки. Ріка Міссісіпі що найбільше наносить пять цалїв намулу за кожді сто років. Значить, щоб вона наносила землї більше як на локоть, треба їй що найменше півтора тисяча років. Скільки-ж років минуло з того часу, як виросли в сьому місцї перші лїси? Се можна вичислити з чималою докладністю.

Перше: верства намулу в один локоть завгрубшки росте 1500 років.

Друге: лїс кипарисовий, з яких богато росло по 5700 років, зеленів у сьому місцї, що найменше вдвоє більше, ніж окреме дерево, себ-то 11.400 років.

Трете: лїс дубів, що мали не рідко по 750 років, зеленів на сьому місцї щонайменше 1500 років.

Значить, треба було щонайменше мало не 14.400 років на те, щоб в сьому місци осїв намул і виросли на ньому верства трави та кипарисові й дубові лїси. А таких лїсів знайдено було по инших місцях під землею цілих десять, один лїс над другим. Значить, росли всї вони тут, що найменше сто сорок чотири тисяч років.

Й ось під четвертим лїсом знайшли робітники людські кістки. Лежали вони під деревом, а біля них лежало вугле, решітки вогнища. Череп, чашка, себ-то кістки голови, добре зберегли ся, а инші кістки розсипались, ледви до них доторкнулись.

Скількиж років тому жила та людина, якої кістки тут знайдено. Її кістки знайдено під чотирма верствами лїсів, а кожда така верства має не менше, як 14.400 років; значить, чотири лїси мають не менше, як 57.600 років. Ось скільки років тому жила ся людина.

Значить, і з сього обрахункку виходить, що люди з'явились на сьвітї дуже давно.

Хоч як числити, виходить те саме: рід людський вже дуже давно істнує на землї; істнує він не сотнї, не тисячі років, а щонайменше десятки тисяч.

Саме через се й трафляють ся подекуди в землї слїди рук людських разом з кістками мамута, носорога, величезного печерного медведя та инших звірячих пород, які вже давно вимерли.

(Дальше буде).

---

*) В 1907 р. відкрито в копальни земного воску в Старуни коло Надвірної, при нагоді копаня одного з шибів, цілий кістяк такого мамута враз зі скірою. Звіра сего найдено в глубині около 14 м. під землею в земнім воску.

Президент Вілсон і приклонники його політики в мексиканській ситуації.



Президент Вілсон ставить ся до щораз більше зростаючої крізи в Мексику дуже серіозно і здає собі ясно справу з добра і зла, що може виникнути з тої ситуації. Будучи завсїгди за удержанєм мира, президент намагає ть ся усїми силами привести до обопільної згоди воюючі з собою мексиканські партії, о скільки лише не потерпить на тім національна повага Злучених Держав. У тій миротворчій акції Вілсона помагають йому дуже щиро секретар (міністер) справ заграничних Брайн, секретар війни Ґаррісон і секретар маринарки Данелс. Оружна інтервенція мала би бути вже послїдним средством на привернене ладу в зреґольтованім Мексику, бо адміністрація Вілсона мерзить ся війною, хоч з другого боку вона уживає всїх можливих дипльоматичних способів, щоб усунути Гуерту з політичного поля в Мексику. На нашім образку фотоґрафія секретаря Брайна міститься з лївого боку горішного ряду, а президента Вілсона з правого. В долїшнїм рядї з лївого боку є фотоґрафія секретаря Ґаррісона, а з правого — секретаря Данелса.

Головний Уряд „Р. Н. Союза".

Духовний Отець:
о. Дмитро Хомяк,
West Ave. & Beech St., Mt. Carmel, Pa.

Предсїдатель:
Дмитро Капітула,
Box 565, McAdoo, Pa.

Місто-предсїдателька:
Марія Білик,
1710 W. 44th St., Chicago, Ill.

Місто-предсїдатель:
Василь Суван,
Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Михайло Угорчак,
Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський,
Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь,
524 Pine & Franklin Sts., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Стефан Милянович,
193 Grand St., Jersey City, N. J.
Йосиф Ялечко,
Box 156, Ramey, Pa.

Радні:
Іван Глова,
521 N. Shamokin St., Shamokin, Pa.
Николай Ваверчак,
720 Charles St., Perth Amboy, N. J.
Володимир Каськів,
56 Sussex Str., Jersey City, N. J.
Петро Мотало,
1436 W. Erie St., Chicago, Ill.
о. Мирон Данилович,
11 Chmelnicky St., Ansonia, Conn.
Андрій Гальчак,
237 Churchil St., McKees Rocks, Pa.

Редактор „Свободи":
Осип Стеткевич,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Завідатель „Свободи":
Андрій Савка,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Н. Союза" находить ся під числом 83 Grand St. (у власнім домі) Jersey City, N. J.

Просьвітна Комісія.

Др. В. Сіменович, предсїдатель,
4105 N. Avers Ave. Chicago, Ill.
А. Горбаль, касієр,
135 Main St., Derby, Conn.
Е. Струтинська, секр.,
714 Bickerdike St., Chicago, Ill.
о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Д. Андрейко,
147 Broad St., New Britain, Conn.
Др. І. Копистянський,
W. Pine St., Shamokin, Pa.
Ю. Павчак,
68 N. 8 St., Brooklyn, N. Y.

РОЗМЕТ Р. Н. СОЮЗА ЗА МІСЯЦЬ ПАДОЛИСТ 1913 р.

Член на цїле посмертне платить $1.00, а на половину посмертного 61 цнт.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Товариство Українських Соколів взиває тих своїх членів, котрі не поплатили на мітінґу вкладок за місяць падолист, щоби зголосились дня 22-го с. м. о годині 8-ій вечером до галї „Народного Дому" під ч. 72 Моріс улиця і вирівнали свої вкладки під загрозою утрати членьства. — Уряд Тов. Укр. Соколів.

САЙКСВІЛ, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 129, повідомляє всїх своїх місцевих і позамісцевих членів, що дня 14. грудня с. р. відбуде ся річний мітінґ. На мітінґу здасть контрольна комісія касове справоздане, а відтак відбуде ся вибір нового уряду на р. 1914. Нових членів буде принимати ся до Братства без вступного, а до Р. Н. Союза після статута. Члени, які неоправдано не являть ся на річнім мітінґу, будуть виключені з Братства і Союза, бо кари грошеві не хотять платити. — І. Оленич, предс., А. Прочко, секр.

ІСТ ГАМОНД, ІНД. Бр. сьв. Івана Хрестителя, від. 226, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що дня 14. грудня с. р. о год. 3-ій попол. відбуде ся річний мітінґ. На мітінґу будуть дуже важні справи до полагодженя; докладне річне справоздане уряду зі стану братської каси і вибір нового уряду. Довгуючим членам пригадує ся, щоби вирівнали свої залеглости, бо в противнім случаю будуть засуспендовані в своїх членських правах в Братстві та в Р. Н. Союзї. Член, який неоправдано не явить ся на мітінґу, заплатить грошеву кару 50 цнт., урядник $1.00. — М. Вілчак, предс., Т. Памуґа, кас., К. Остаф, секр.

КІНҐСТОН, ПА. Бр. сьв. Михаїла, від. 208, повідомляє всїх своїх членів, щоби дня 23. падолиста с. р. о год. 8. рано зібрали ся в звичайній гали, з причини празника Патрона Братства. Члени, які неоправдано не являть ся, заплатять грошеву кару $2.00. — М. Манкович, секр.

БРАВНСВІЛ, ПА. Бр. сьв. Ап. Петра і Павла, від. 6, повідомляє і просить всїх своїх членів, щоби дня 30. падолиста с. р. з нагоди посьвяченя вівтаря в місцевій гр. кат. церкві зявили в повній паралї (з відзнаками і вінанках). Член, котрий не явить ся, заплатить грошеву кару $1.00. — І. Петриско, предс.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 243, подає до відома, що на річнім мітінґу дня 8. падолиста с. р. вибрано слїдуючий новий уряд: О. Шавала, предс.; І. Лагола, заст. предс.; О. Кредис, секр. фін.; І. Коваливин, секр. рек.; Г. Сьнівак, кас.; О. Гаврішків, заст. кас.; І. Панчук і М. Семчишин, контр. ком.; С. Кредис і М. Чубка, дозорці хорих; І. Грошевський, М. Сьнівак і П. Дук, суд полюбовний; Н. Олещук, хорунжий; А. Білик, маршалок; С. Микитюк і З. Грабінський, дверники.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. сьв. Івана Богослова, від. 362, повідомляє всїх своїх членів, що дня 23. падолиста с. р. о год. 2-ій попол. в домі ч. 911 Скрентон стр. відбуде ся надзвичайний мітінґ для обговореня дуже важних справ. Довгуючим членам пригадує ся, щоби вирівнали свої залеглости. Обовязком кождого члена явити ся безуслівно на мітінґу; член, який неоправдано не явить ся, заплатить кару грошеву 50 цнт., а урядник $1.00. — Бр. Савка, секр.

ІСТ ЮНҐСТАВН, О. Тов. „Сокіл" під покр. сьв. Арх. Михаїла, від. 218, подає до відома всїм своїм членам, що дня 9. падолиста відбув ся піврічний мітінґ, на котрім вибрано слїдуючий уряд: С. Шубеляк предс.; Н. Курецький, заст. предс.; Й. Залановський, секр.; М. Бурій, заст. секр.; І. Бурій, кас.; І. Коваль, заст. кас.; Н. Гарасим і М. Єдинак, тростіси; С. Маланїй і Й. Сокіл, контр.; Ф. Косопуд і В. Омелян, дозорці хорих; Н. Курчицький, післанець; А. Продяк, дверник; Е. Смелян, капітан. — Й. Залановський, секр.

ЖЕРТВИ НА ФОНД „РІДНА ШКОЛА" В ГАЛИЧИНІ.

На хрестинах у п. Василя Мазура в Мілвіл, Н. Дж., дня 9. падолиста 1913 зложили на фонд „Рідна Школа" в Галичині добровільні жертви слїдуючі добродії: В. Мазур $1.00, П. Процишин 10 ц., Кася Лаврінець 25 ц., Анна Рибаляк 15 ц., Анастазія Рибаляк, Кася Мацап і П. Татарин по 10 ц. — Разом $2.10

Всїм Жертводавцям щире спаси-біг.
П. Процишин.

З нагоди посьвяченя прапора Бр. сьв. Івана Хрестителя, від. 360 Р. Н. С., з Лідвуд, Мо., зложили на фонд „Рідної Школи" у Львові: о. М. Ірха $1.00; С. Завіцький, А. Сітар, А. Давид, І. Ваврик, С. Ковтун, І. Колода, І. Гірський, Ф. Кіс і І. Коробій по 50 цнт.; І. Крук, В. Карлівник, А. Зазуляк, П. Балучинський, Г. Бокало, С. Кіс, Д. Кіс, Й. Кориляк, А. Гравчишин, С. Мігука, С. Копцюх, І. Заврик Фр. і В. Городиський по 25 цт.; І. Яцентий 20 цнт.; В. Балучинський 15 цнт.; Г. Кіс і І. Бариляк по 10 цнт.; П. Труш 5 цнт. — Разом $9.35

З нагоди посьвяченя прапора Тов. „Зап. Січ", від 155 Р. Н. С., в Перт Амбой, Н. Дж. 9. с. м., зібрано (квоту надіслав чеком о. Цаплинський) 22.77
Зголошено в ч. 46. „Свободи" 109.07

Загальна квота $143.29

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

ДЕ Є БАТЬКО СИХ ДЇТИЙ?

Дня 18-го жовтня приїхало кораблем „Америка" з гамбурської пристани двоє дїтий — 16-літний Івась і 14-літна Марія Хоміцкі і вони досі остають на Еліс Айленд, позаяк не можуть віднайти свого батька, до котрого приїхали. Вони мають адресу свого батька на банку Мандля, 155 Рівінґтон ул., Ню Йорк, однак всякі пошукуваня так під сею адресою як і в сусїдстві, де він перше мешкав, оказались дарешні, бо, як довідавсь, Хоміцький мав виїхати за роботою до стейту Массачусетс. Уряд еміґраційний рішив заверпути сї дїти назад до краю, але на просьбу Славянського Еміґраційного Товариства в Ню Йорку дозволив вкінци продовжити побут сих дїтий ще на один тиждень для відшуканя їх батька. Вони походять з Одини, повіт Товмач і не мають близької родини в старім краю.

Щоб прийти в поміч в нещастю сих дїтий, звертаємось з просьбою до читачів „Свободи", що наколи комусь є звісне місце побуту Йосифа Хоміцького, щоби сейчас донїс про се вирост. до: Commissioner of Immigration або Slavonic Immigrant Society, Ellis Island, New York, N. Y.

Де є АНТОН КЛИМ з Таурова, Бережанщина, се находити ся в Ню Йорку. Най зголосить ся на адресу: Г. МОСТОВИЙ або ЗАГАЛЬНА КНИГАРНЯ 396 Frontenac Str, Montreal, Canada. (47*)

Де є СЕМНО КУРМАН? Марія Курман приїхала до Америки з Сернок середних, пов. Рогатин і пошукує свого чоловіка Семка Курман, сина Пилипа (дяка) з Сернок. Він виїхав до Ню Йорку 21. падолиста 1912 р., як раз тому рік, і доси не дав о собі чутки. Хтоби знав, най дасть ласкаво знати на адресу: Марія Курман, 7 Bessie Pl, Rochester, N. Y.

Де є АНДРІЙ ЖЕЛЇЗНЯК, з села Райске, повіт Ліско, Галичина. Глядає його Іван Яворницький з Студеного, в дуже важній справі. Мав робити в Аллеґені, Па. Хто донесе про него і подасть його точну адресу, дістане нагороду. Донести на адресу: John Yawornycky, Box 156, Ramey, Pa.

ФАРМА НА ПРОДАЖ. — 40 акрів землї і ліс. 2 доми, 2 корови, 1 кінь, 2 свинї, 50 курий і фармерські знаряди. В гарнім положеню і близько фабрик. Цїна $1.800. Голоситись на адресу: M. Shilidzura, R. 1, West Wilington, Conn. (46-47)

ІСПИТОВАНИЙ дякоучитель, молодий, маючий 26 лїт, з хорошим тенорoвим голосом і порядними сьвідоцтвами, розуміє ся добре на хоральнім (нотнім) сьпіві і може уладжувати аматорські представленя, як також учити добре дїтий. Глядає посади зараз. Ласкаві зголошеня прошу слати на адресу: B. Bernicky, Box 526, Butler, Pa. (47)

ХТО ПОТРЕБУЄ порядного дяка із всякими американськими вимогами, нехай ласкаво зголосить ся на адресу: Володимир Малієвич, 544 Lincoln Ave, Youngstown, O. (47 48*)

ПОДАЮ ДО ВІДОМА інтересованим, що моя теперішна адреса звучить: Nykola Wysoczanski, P. O. Box 526, Butler, Pa. (47)

НА ПРОДАЖ:
1) Гарний і дешевий салун. Галя на балї і мітінґи. Находить ся серед фабрик, рент невеликий. Цїна низька.
2) Салун з двома галями на балї, весїля, мітінґи і другі забави. Находить ся в части міста, де мешкають Русини і Поляни. Добра спосібність для тих, котрі хотять мати вигідне і легке житє. Прийдіть оглянути або пишіть по близші інформації до: John Amrich, 252 Fairmount Ave, Newark, N. J.

ПОШУКУЮ АҐЕНТІВ, які хотїли би занятись продажею земель і фарм за добре платний „комішен". Можна заробити від $50 до $200 на тиждень. Пишіть по руськи до: George Schultz, 1301 Grand Ave., Chicago, Ill. (47 50*)

ПОШУКУЄСЬ АҐЕНТІВ. Можете прийти до великих гроший, розпродуючи новопатентований прилад до запалюваня циґар і циґареток. Кождий купить його від Вас. Ся запальничка є дуже практична і грубо нікльована. Наші аґенти продають її по 50 цнт. Пришліть нам 20 цнт., а ми Вам вишлемо одну на оказ. H. Hoffman & Co. 237 E. 12th St., New York, N. Y. (47-50*)

ІНТЕЛІҐЕНТНА ВДОВА, в середнім віці, лагідна, спокійна, господарна і ощадна, варить смачно, другий місяць як прибула з краю, пошукує занятя як ґосподиня дому. Адреса: M. Wiszniewska, 201 Mekeon St, Stapleton, L. I. N. Y. (47 48)

ЦІННИК КНИЖОК,

які можна дістати в друкарні „Свободи":

	$ ц.
Америка	15
Американець, веселий образ з житя народу	15
Бери та читай	30
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з образками	35
В Старім і Новім краю	25
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий	10
Доля галицької спроти	5
Дещо про зьвірята	30
Дещо про права і суди	10
Еміґрант	15
Журавлі	10
Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Злучених Державах	15
Жіночий язик. — Невдалий липч	15
З кого ся насьмівають, з того люди бувають. — Посол Петришин. — Молодий адвокат	10
За Сестрою, повість	35
Зуб за зуб	10
З ріжних нив	15
Казки за Циганів	10
Коротка історія Руси	10
Капітал і праця	10
Казки про Жидів	15
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Напад на Січ	5
Народний рух австр.-угорських Русинів	15
Оповідане про Алі Бабу і сорок розбійників	20
О підземних скарбах	25
Оповіданя про заздрих богів	10
Про нутро землі	25
Покуса	10
Про конець сьвіта	15
Під прапором свободи. Вибір патріотичних декламацій	30
Пісні про Канаду і Австрію	40
Принц і нуждар, оповідане	50
Руський штукар, 212 гарних штук до забави	50
Лицар і смерть	5
Розмова Поляка з Русином	10
Релігійні віровання	20
Русько-англійський тлумач	60
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люди	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товариська ворожка	15
Хлопська доля	5
Хто з чого жиє	15
Через кордон	15
Які то є люди на земли, з 20 образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15

Молитвенники і книжки богослужебні та релігійні.

Звичайна оправа.

Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хліб душі	60
Хліб душі, латинськими буквами	84
Дорога	52
Дорога, малий	32
Горі імієм серце	34
Коляди	15

Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить присилати наперед, бо американська почта не принимає посилок за посліплатою.

Пишіть на адресу:

SVOBODA

83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

— 108 —

— Пане старосто, прошу не забувати, що ви відповідаєте за спокій і порядок у повіті.

— Се так, але я не розумію, чим тут вони загрожені.

— Ах, пан староста жартують! Не-розумієте!... Ну, тут не треба великої ґеніяльности, щоб зрозуміти. Вже з донесений того пана, що склкає се віче, можемо догадати ся, яким духом будуть навіяні ті його реферати. Демаґоґічні юдженя, підбурюваня, чорненя і підкопуваня всякої повати і власти — все те, що доси ширить ся у нас тільки по крапліні, по закутках, потаємно, тепер вилізе на трибуну, зарево як дзвін, одержить, так сказати, санкцію законности. Пане старосто, пане старосто! Я думаю, що ваш обовязок у першій лінії — ратувати повіт від сеї пошести.

— Сьмію звернути увагу пана маршалка, що у нас є також закон про збори, який позволяє склкувати зібраня з такою проґрамою, як подана ось тут, і що крім усяких инших обовязків я маю також обовязок респектувати закон.

— Га, га, га, га! — зареготав ся маршалок. — Се чудово! Се справді монументально!

Пан староста пригадали собі істноване законів — і то як раз у найменше відповідній хвилі. А

— 100 —

болай же ви здорові були, пиш солодкий господарю. Закон! Розумієть ся, і ми чували дещо про закон, але аж надто добре знаємо, що закон, се теорія, що в книжці, на папері виглядає дуже гарно, а практика, жива дійсність, має свої спеціяльні закони, далеко не такі гладкі та закруглені, а за те повні розгалужень, закарлюк та ріжнородности. Тому паперовому законови я не уймаю ані чести, ані повати — борони Боже! Нехай він собі здоров жиє і сидить у ваших кодексах на многа літа. Я тільки бажав звернути увагу пана старости на спеціяльні відносини нашого повіту, які по моїй думці і по моєму глубокому переконаню, ніяким сьвітом не позволяють нам тепер на такий люксус, як заінавґуроване політично-демаґоґічної гецi.

Пан староста слухав уважно сих слів, присівши ся в фотелю напротив пана маршалка і підперши рукою гладко виголене підборідє, з гори обрамоване шпаковатими вже фаворитами. Його лице зробило ся зовсім мертве, майже деревляне, стративши ту лукаву усьмішку, з якою він уперед трібував пана маршалка, стараючись витягти його на слово. А коли пан маршалок задихавши ся перервав свій виклад, пан староста промовив:

— 105 —

— Про щож таке?

— Про реформу каси. По повіті скрізь про неї говорять, то й не диво буде, коли наші домашні демаґоги візьмуть сю справу як привід до своєї аґітації. Я остерігаю нашого кохаого маршалка, що воно готово наробити квасу.

— Але коли так, то я ніяк не можу позволити на се віче. Обговорюване сеї справи може викликати ще більше роздразнене, довести до непорядків.

— Розумієть ся, пану старості се ліпше знати, — мовив спокійно Кшивотульський. — Але я-б на місці пана старости поступив інакше.

— А то як?

— Я позволив би на віче. Нехай люди виговорять ся, то їм буде лекше. Можна би й вияснити їм справу...

— Не поможе виясноване, — з заклопотанєм у голосі мовив староста. — Справа реформи тої каси дуже непопулярна.

— Чи пану старості так дуже залежить на тім, щоб каса була зреформована справді так, як того хоче пан маршалок? — закинув з лукавою байдужністю граф. Пана старосту вкололи чогось ті слова так, немов би він голим тілом сів на дикану кропиву. Він витріщив заляканi очи

— 112 —

мовільний сатрап, без якого волі і дозволу нїщо не повинно було дїяти ся. Йому лишало ся ще дослужити кілька літ до пенсії і він бажав дослужити їх у спокою і вийти на емеритуру з атестатом вірного урядника і з ордером. Сама думка про те, що в його повіті під його управою має розпочати ся якийсь людовий рух, якийсь — він був про се сьвято переконаний — має в дальшій перспективі революційні цїли, вовороже теперішньому державному порядкови, — сама ся думка була йому неприємна, дусила його мов занадто тїсний ковнїрик. Як радо був би він одним одиісїньким трімким quos ego! задусив у зароді, стер з лиця землї всї заходи коло викликаня сего руху! Але щож, навіть те дуже поверхове і недокладне знанє „нових" законів, яким розпоряжав він, показувало йому, що сего вчинити не можна. Певно, довголітня біорократична практика навчила його тої великої правди, що кождий закон, се брама, і від волї і зручности дослїдного адмінїстратора залежить, чи і для кого сю браму відчинити, а кому й коли її замкнути. Та про те сам факт, що Евгений, молодий адвокат, не зважаючи на батьківські осторогн, таки поважив ся зробити йому сю прикрість і скликати перше в сьому повіті і заґа-

Читайте руські книжки і ґазети бо часте читанє веде до просьвіти, а просьвіта — се сила.

КНИЖОЧКИ ПЛАТНИЧІ для Братств і Товариств до вписуваня місячних вкладок, можна дістати в друкарни „Свобода“ по ціні 7 цнт. штука.

Не повинно вже бути ані одного сьвідомого Русина-Українця в Америці, який не належав би до Руського Нар. Союза, одинокої нашої організації на чужині.